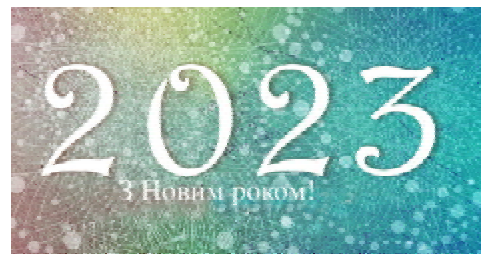

ЗВИТЯГИ, МИРУ, ДОБРА, ЩАСТЯ, ЗДОРОВ'Я, УДАЧІ!

МИСЛИТИ – І ТВОРИТИ ДОБРО!

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 24 (569)
ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
30 грудня 2022 року

ПРИВІТАННЯ

2023 РІК БУДЕ РОКОМ ПЕРЕМОГИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА КОЖНОГО З НАС

**Шановні колеги та студенти!
Дорога університетська ро-
дино!**

Наближається Новий, 2023 рік. Наближається величне та світле християнське свято – Різдво Христове.

Ми з вами прожили рік, що минає, в умовах жорстокої повномасштабної війни в нашій країні. Стало реальністю те, про що ми навіть не могли помислити. Дійсністю став страшний сон – у нас війна.

Широкомасштабне віроломне вторгнення росії на територію України змінило й наші плани в році, що минає, змусило нас переналаштувати роботу університету.

Ми з вами зробили все можливе, щоб наші студенти навчалися в очному форматі та щоб якість освітнього процесу не знизилася. Завдяки злагодженій роботі всього колективу досягнули вагомих результатів: університет укотре посів перші місця у світових і всеукраїнських рейтингах, переміг у низці міжнародних конкурсів, грантів, програм.

Спільною справою для всіх нас стала оборона України. З перших днів війни університет активно підтримує наших захисників, мешканців регіонів, де ведуться бойові дії, внутрішньо переміщених осіб. Ми створили потужний волонтерський центр, де працівники й студенти приймають, розвантажують, фасують одяг, харчові продукти, предмети гігієни, медикаменти й засоби медичного призначення; формують медичні аптечки; виготовляють присипки та пасти; опікуються внутрішньо переміщеними особами; готують їжу; плетуть маскувальні сітки; виготовляють окопні свічки. Усе це передаємо нашим воїнам у військові частини, госпіталі, мешканцям звільнених територій.

Стоматологи університету лікують військових і внутрішньо переміщених осіб, психологи та працівники клінічних кафедр надають медичні консультації вищезазначеним категоріям.

Фахівці симуляційного центру по-

тують бойових медиків, проводять курси з тактичної медицини та домедичної допомоги.

У гуртожитках університету з перших днів війни знайшли прихисток сотні внутрішньо переміщених осіб з різних областей України.

І особливо хочу зазначити, що нині нашу землю в лавах Збройних сил України захищають студенти та працівники університету. Хтось зараз перебуває безпосередньо в окопах, хтось працює лікарем або парамедиком у військових госпіталях чи медичних частинах підрозділів ЗСУ. Ми бажаємо їм сили й мужності, міцного здоров'я й швидкого повернення додому з Перемогою.

На жаль, маємо втрати, є серед наших випускників і студентів Герої, які поповнили небесне військо, тож ми низько схиляємо свої голови перед їхнім подвигом заради України.

Дорогі друзі! На Різдво немає кращого місця, ніж рідний дім! Бажаю вам у Святий вечір зібратися за столом з усією своєю родиною. І не забуваймо нині про тих, хто на Різдво та на Новий рік буде змушений залишатися в окопах і бліндажах, і завдяки кому ми має-

мо змогу святкувати. І якщо нам на Новий рік стане некомфортно від того, що вимкнуть світло, згадаймо про сотні тисяч тих сімей, чії домівки зруйновані, про мільйони наших співвітчизників, які стали вимушеними біженцями. І якщо комусь стане сумно, згадайте, що у тисяч українських родин за святковим столом відтепер і назавжди залишаться порожні місця.

Різдво Христове дає світлу надію на добрі зміни. Різдвяні свята – це особливий час, коли плекаємо сподівання на вдалий новий рік. І нехай це найпрекрасніше свято Різдва Христового принесе нам Перемогу в наступному році, а потім – мир і спокій у всі українські родини. Віримо та молимося за наших воїнів, за Перемогу України, за спокійне й щасливе життя для нас і наступних поколінь. Щиро бажаю, щоб Різдвяна зоря об'єднала всіх нас.

2023 рік буде роком ПЕРЕМОГИ для України та кожного з нас.
З НОВИМ РОКОМ!
ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!
СЛАВА УКРАЇНІ!
ГЕРОЯМ СЛАВА!

Ректор ТНМУ,
професор Михайло КОРДА

СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА

Ілона НОВАКІВСЬКА – студентка шостого курсу медичного факультету.

Стор. 5

У НОМЕРІ

Стор. 3-4

**ПРОФЕСОРКА
ВАЛЕНТИНА ЧОП'ЯК:
«МІЙ НАПРЯМОК –
ІМУНОЛОГІЯ. ЦЕ
ТОНКА МЕЖА МІЖ
МОЖЛИВОСТЯМИ
ОРГАНІЗМУ ТА
ФІЛІГРАННОЮ
РОБОТОЮ ЛІКАРЯ»**

Валентина Чоп'як – одна із засновниць сучасної клінічної імунології в Україні. Під її керівництвом впроваджені клінічні та високотехнологічні методи діагностики, лікування імунодефіцитних, алергічних, ревматологічних, кардіологічних, ендокринологічних і септичних пацієнтів.

Стор. 6-7

**ПРОФЕСОР ДМИТРО
ВАКУЛЕНКО: «МОЯ
МРІЯ – БУТИ
ЩОНАЙБІЛЬШЕ
КОРИСНИМ НАУЦІ,
МЕДИЦИНІ,
СУСПІЛЬСТВУ»**

Завідувач кафедри медичної інформатики, професор Дмитро Вакулєнко вважає, що кожна людина приходить

у цей світ з багатьма талантами, подарованими долею. А далі вже справа кожного – як розвинути їх. «Для кожного вченого дуже важливо, аби його наукові розробки дійшли до людей, бо іноді вони просто лягають на полиці й пилляться під вагою років», – каже пан Дмитро.

«СТАЛІВІ МУРАХИ» ВРУЧИЛИ УНІКАЛЬНІ ПОДЯКИ

Представники волонтерської мережі Миколаєва «Сталеві мурахи» (її керівник Олександр Урмановський та Юлія Білоус) відвідали Тернопільський національний медичний університет з подячною місією. Вони привезли оригінальні відзнаки волонтерам і волонтерським центрам, які допомагали та допомагають Миколаївщині й іншим південним областям країни боротися з російським агресором.

Ректор ТНМУ, професор Михайло Корда отримав від миколаївських волонтерів картину-сувенір, зроблену на частині найтоншої броні розбитої російської техніки. Малюнок виконали за допомогою плазмової установки миколаївські умільці. Кожна така картина має унікальний сюжет.

Такий же подарунок отримала й доцентка ТНМУ Тамара Воронцова, яка з 2014 року є активною волонтеркою — спершу Революції Гідності, а згодом і новочасної війни Росії проти України.

«Сталеві мурахи» — це мережа неформальних об'єднань українців з різних регіонів, що спрямували власні зусилля на досягнення єдиної мети — перемоги у війні з окупантами. І наша ГО «Медики Майдану» та наш волонтерський центр пишаємося, що ми почали спілку-

(Зліва направо) ректор ТНМУ, професор Михайло КОРДА, доцентка Тамара ВОРОНЦОВА та керівник волонтерської мережі «Сталеві мурахи» Олександр УХМАНОВСЬКИЙ

ватися й співпрацювати з миколаївцями чи не найпершими! Принаймні Олександр Урмановський на наш волонтерський склад приїхав 7 березня. Це було перше завантаження машини на Миколаїв. І ось через 285 днів війни, коли маршрути Тернопіль-Миколаїв стали регулярними, до нас в гості завітали представники волонтерської мережі Миколаєва «Сталеві мурахи». Місія вдячності від сходу України була неймовірна. Вручення вишуканої відзнаки (бо назвати це просто подарунком неможливо)! Щиро вдячна за нагороду. Це заслуга нашої волонтерської команди

ГО «Медики Майдану», — зазначила Тамара Воронцова.

«Сталеві мурахи» втілюють проект «Коло вдячності», об'їжджаючи перед Різдом усіх партнерів і друзів. «Презентуємо представникам донорів і волонтерам, що нам допомагали весь 2022 рік, подарунки від Мурах, Миколаєва та України — картини на броні російської спаленої техніки. Сила мурах в єдності! А міць мурашиних стосунків — у вдячності!», — додав Олександр Урмановський.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА
Світлина
Миколи ВАСИЛЕЧКА

СОЛОДКІ ПОДАРУНКИ – ДЛЯ ПОРАНЕНИХ ВІЙСЬКОВИХ

На лікуванні в Тернопільській обласній лікарні перебувають наші захисники, які мають різного ступеня поранення, покращують стан свого здоров'я та проходять курс лікування. Студенти й викладачі Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського в День Святого Миколая відвідали воїнів.

Викладачі нашого університету активно відгукнулися на ініціативу центру виховної роботи та

культурного розвитку зробити свято нашим Героям, подякувати їм та духовно підтримати, а також порадувати смачненьким. Спільними зусиллями зібрили майже 17 тисяч гривень, на які студенти на чолі з доценткою кафедри фармакогнозії та медичної ботаніки Іванною Керничною купили печиво та цукерки.

Завдяки допомозі голови профспілкового комітету Тернопільської обласної клінічної лікарні Наталі Брикки керівниця центру виховної

роботи та культурного розвитку Марта Руденко, доцентка Іванна Кернична, студенти третього курсу медичного факультету Леся Чепесюк, Костянтин Майка, Вікторія Дяченко та Іван Бевзюк відвідали практично всі відділення обласної лікарні та передали солодоці

Сподіваємося, що будь-яка наша допомога наближає перемогу й скоро на нашій рідній землі запанує мир та спокій. Нашим захисникам бажано якнайшвидше відновити здоров'я.

Марта РУДЕНКО,
керівниця центру виховної
роботи та культурного
розвитку ТНМУ

НАШІ СТУДЕНТКИ – СЕРЕД ПЕРЕМОЖЦІВ ОБЛАСНОГО ЕТАПУ КОНКУРСУ ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Відбувся обласний етап XIII Міжнародного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка. Цього року змагання організували в непростих умовах, проте молодь всупереч обставинам активно брала участь у ньому, щоб вшанувати Тараса Шевченка, продемонструвати велич пророчих слів поета й актуальність його творчої спадщини.

Переможцями обласного етапу Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка стали студенти нашого університету. Диплом I ступеня отримала Анастасія Слободян, студентка 121-ї групи медичного факультету, а диплом III ступеня — Соломія Струганець, студентка 103-ї групи медичного факультету.

Вітаємо переможців! Бажаємо перемоги у всеукраїнському етапі!

Ірина ЗАЛІПСЬКА,
доцентка кафедри української мови

БУРЖУЙКИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ – ВІД СТУДЕНТІВ

Від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну студенти загальноуніверситетського волонтерського руху «Misericordia» за підтримки спілки ліквідаторів Чорнобильської АЕС передали не один десяток буржуйок. У літній період вони необхідні для приготування їжі та часткового обігріву, а з настанням зимового періоду більший запит для обігріву, сушіння одягу.

Волонтери вчоргове передали кілька таких металевих печей для військових ЗСУ, священників-капеланів, які доправляють їх безпосередньо на передові позиції нашого війська. Військовослужбовці зігріваються не лише фізичним теплом, а ще й теплом від небайдужих, які долучаються до цих добрих справ.

Уляна АНДРУШКО

ТНМУ ПІДПИСАВ МЕМОРАНДУМ ЩОДО РОЗВИТКУ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ КЛІНІЧНОГО НАВЧАННЯ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ-МАГІСТРІВ

Задля розвитку ефективної моделі клінічного навчання фізичних терапевтів другого (магістерського) рівня вищої освіти між Моментум «Колеса для людства» та Тернопільським національним медичним університетом імені І. Горбачевського підписано Меморандум про співпрацю та взаємодію.

Моментум «Колеса для людства» спільно з Українською асоціацією фізичної терапії, Національною асамблеєю осіб з інвалідністю України, Групою активної реабілітації, Українським науково-дослідним інститутом протезування, протезобудування та відновлення працездатності (Харків) і недержавною організацією «Human Study» реалізує проект «Покращення реабілітаційних послуг у системі охорони здоров'я» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку з метою зміцнення систем надання реабілітаційних послуг і підвищення кваліфікації робочої сили.

У межах реалізації меморандуму передбачається покращення освіти та клінічного навчання студентів-магістрантів з фізичної терапії шляхом вдосконалення освітньої програми

та навчального плану, поглиблення знань викладачів, координаторів клінічного навчання і клінічних супервізорів і створення або підсилення кабінету доклінічної практики. Наш універ-

Меморандум підписали регіональна директорка організації «Momentum Wheels for Humanity» («Колеса для людства») **Наталія МЕЛЬНИЧЕНКО** та проректор ТНМУ, професор **Аркадій ШУЛЬГАЙ**

ситет є одним з п'яти вишів України, з якими підписано такий меморандум.

Ігор МИСУЛА,
завідувач кафедри медичної
реабілітації, професор
Світлина
Миколи ВАСИЛЕЧКА

ЩОБ ПІДВИЩИТИ ОБІЗНАНІСТЬ ШКОЛЯРІВ У ПИТАННЯХ ІМУНІЗАЦІЇ

Студентки п'ятого курсу ТНМУ Тетяна Подільська та Марта Москалик започаткували й організували проект під назвою «VAX-COMMUNITY» під керівництвом доцентки кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією Тетяни Гаріян. Його метою є підвищення обізнаності школярів у питаннях імунізації.

Проект передбачає поширення інформації про види вакцин, процес імунізації та значення вакцинації для здоров'я українців у воєнний час і має кілька етапів. Перший — це проведення анонімного анкетування серед школярів одинадцятих класів тернопільських загальноосвітніх шкіл щодо питань імунізації. У період з вересня до листопада студентки проанкетували 109 учнів чотирьох навчальних закладів. Опитувальник містив такі запитання: «Чи цікавили вас раніше питання про вакцинацію?», «Як ви вважаєте, чи важливо робити щеплення?», «Яка, на ваш погляд, основна функція вакцини?», «Проти яких захворювань існують вакцини?», «З ким ви обговорювали питання

про вакцинацію?». Результати опитування засвідчили, що більшість учнів є недостатньо обізнаними у цих питаннях.

Другий етап передбачав читання лекцій на тему проблем вакцинації. Інформація мстила освітній та пізнавальний характер, що подавалася в інтерактивній формі. Під час лекції студентки дали відповіді на найважливіші питання, що стосуються щеплення.

Третій етап полягав у повторному проведенні анкетування після прочитаної лекції. Результати другого опитування дозволили з'ясувати, що обізнаність учнів зростає. Вони давали значно більше правильних і розгорнутих відповідей в анкеті після прочитаної студентками лекції, ніж на початку.

Таким чином, студентки визначили вхідний рівень обізнаності підлітків у питаннях щеплення та його прогрес після освітнього заходу.

Цей освітній проект планують проводити і надалі, щоб охопити ще більшу кількість школярів.

Пресслужба ТНМУ

Редактор **Г. ШОТ**
Творчий колектив: **Л. ЛУКАЩУК,**
М. ЮХНО-ЛУЧКА,
М. ВАСИЛЕЧКО
Комп'ютерний набір і верстка:
Р. ГУМЕНЮК

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. **52-80-09; 43-49-56**
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновник:
Тернопільський
національний медуніверситет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України
Індекс **23292**

Видавець:
Тернопільський
національний
медичний університет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не завжди
поділяє позицію
авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 493-93ПР від 24.11.2010,
видане головним
управлінням юстиції у
Тернопільській області

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг — 2,5 друк. арк.
Наклад — 1000 прим.
Замовлення № 170

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у Тернопільському національному медуніверситеті ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України.
46001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1.

ПРОФЕСОРКА ВАЛЕНТИНА ЧОП'ЯК: «МІЙ НАПРЯМОК – ІМУНОЛОГІЯ. ЦЕ ТОНКА МЕЖА МІЖ МОЖЛИВОСТЯМИ ОРГАНІЗМУ ТА ФІЛІГРАННОЮ РОБОТОЮ ЛІКАРЯ»

Валентина Чоп'як – одна із засновниць сучасної клінічної імунології в Україні. Вона – головна спеціалістка, експертка МОЗ України, консультантка ДЕЦ. Під її керівництвом впроваджені клінічні та високотехнологічні методи діагностики, лікування імунодефіцитних, алергічних, ревматологічних, кардіологічних, ендокринологічних і септичних пацієнтів. За сприяння та підтримки Валентини Володимирівни в усіх регіонах України створені обласні імунологічні служби.

Валентину Чоп'як добре знають у медичному світі. Вона належить до Європейської академії з алергології та клінічної імунології (ЕААСІ), Всесвітньої алергологічної організації (WAO), Всесвітньої імунологічної організації (WIPO), Європейської федерації імунологічних товариств (EFIS), Європейської асоціації зі стандартизації (EASI), Польського товариства імунологів.

Заслужена лікарка України, лауреатка Державної премії України в галузі науки та техніки, заслужена професорка Львівського медуніверситету, голова лікарської комісії НТШ. Незмінно керує кафедрою й Західноукраїнським центром клінічної імунології та алергології Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького. А найважливіше – Людина високого фахового та духовного рівня, яка живе в Україні й працює для України.

– Пані Валентино, в якій родині ви зростали? Оскільки ви зберегли батькове прізвище, очевидно, саме ваш батько суттєво доклався до вашого формування?

– Мій батько Володимир Іванович Чоп'як був добрим і чуйним лікарем, головним ендокринологом Волинської області, керівником ендокринологічного диспансеру, власне, засновником ендокринологічної служби Волині. На жаль, прожив коротке життя, помер на робочому місці. Я втратила його, коли була студенткою. Звичайно, тато був мені прикладом і в дитинстві, і в юності як особистість, яка працює для людей, рятує їх. Він став моєю основою у виборі професії та прагнень у житті.

Мама Галина Йосипівна – викладачка історії, була дуже різнобічною особистістю. Вона заклала в мені повагу до своїх коренів, до глибинної історії рідної землі, за що я їй дуже вдячна. Мої батьки – із Холмщини, були переселені внаслідок сумнозвісної операції «Вісла»: спочатку в Запоріжжя, потім – на Волинь. Я народилася у Луцьку, з 17 років мешкаю у Львові, але дуже люб-

лю і шаную рідну Волинь. Таку ж любов до своїх коренів прищеплюю своїм дітям, онукам. До слова, на Холмські землі завжди їздила моя мама до останніх днів свого життя і привчала всю родину свято берегти традиції і пам'ять про наших предків.

– Зрозуміло, що на ваш вибір професії вплинув приклад батька. Та все ж, коли ви остаточно переконалися, що хочете йти саме цим шляхом?

– У нас була надзвичайно хороша та творча сім'я, яка змогла мені забезпечити цікаве дитинство. Це стало основою того, що я зростала дуже допитливою й дослідницькою дитиною. Так, завдяки батькові полюбила медицину, та елемент дослідництва завжди був присутній у моєму житті з раннього дитинства. Я любила до всього докопуватися: що ж буде, якщо ось таке собі завдання поставлю чи такий дослід зробилю? Така допитливість у мені всередині (усміхається). Тому з дитинства любила спостерігати за природою, різними явищами, за тваринами, за закономірностями, що впливали при моїх спостереженнях. Це давало мені можливість робити мої особисті висновки. Такі мої особливості підтримували батьки та вчителі, за що їм дуже вдячна. Я дуже любила фізику, хімію, біологію, в шкільні роки часто брала участь у багатьох олімпіадах. Досліджувати світ мені дуже подобалося!

– Як і де відбувалося ваше фахове становлення?

– Фахове становлення розпочалося у Львівському медичному університеті, де я мала прекрасних вчителів, починаючи з першого курсу. Мабуть, тяга до науки була закладена в моїх генах, тому що відразу долучилася до дослідницької роботи у студентському науковому товаристві: спочатку на кафедрі гістології, потім – ендокринології та факультетської терапії. Моєю найулюбленішою та незмінною науковою керівницею, наставницею з третього курсу медичного інституту стала Христина Сінійчук. Вона любила науку в медицині та відразу вразила мене щирістю, відкритістю й глибокими знаннями імунології в медицині. Розширив і поглибив моє захоплення клінічною імунологією професор Степан Михайлович Мартинів (батько Христини Сінійчук) – видатний терапевт, гематолог, імунолог, засновник наукових шкіл гематологів і клінічних імунологів в Ук-

раїні. Професор впровадив у терапію клінічну імунологію, викладав її для лікарів й студентів з 50-их років минулого століття, був дуже потужним діагностом з глибокими знаннями імунології. Під час навчання я щотижня ходила до професора Мартиніва на його клінічні обходи. Пригадую, декілька канікул присвячувала дослідницькій роботі й працювала в лабораторіях з новими імунологічними методиками. До речі, моє захоплення підтримував тато, зауваживши, що в медицині, а в ендокринології зокрема, дуже потрібна імунологія, бо вона надзвичайно поглиблює розуміння розвитку

ендокринних захворювань, допомагає ранній діагностиці та визначає патогенетичне їх лікування. Перед літніми канікулами 1978 року Степан Михайлович мені сказав, мовляв, якщо прочитаєш три книжки лауреатів Нобелівської премії в галузі імунології Жана Доссе, Пітера Медавара та Френка Бернета, то з тебе буде толк і тобі буде не нудно працювати в медицині. Так, це визначило моє фахове захоплення, мій професійний сенс і любов у медицині.

– Якою темою розпочали свої наукові пошуки?

– Мої перші роботи у студентські часи були присвячені інсулінорезистентності, аутоімунним наслідкам операцій на щитоподібній та паращитоподібних залозах. Але життя так повернулося, що клінічна імунологія почала активно розвиватися в напрямку серцево-судинної та трансплантаційної медицини. Академік Михайло Васильович Даниленко відкрив курс клінічної імунології для студентів – перший в Україні, який очолила Христина Вікторівна Сінійчук, я, звичайно, пішла туди працювати. Після закінчення інституту моя

наукова та практична робота були пов'язані з пацієнтами судинного й ревмокардіологічного відділень Львівської обласної клінічної лікарні. Степан Михайлович Мартинів разом зі своїм другом Дмитром Діонісійовичем Зербіно дали мені науковий напрямок «імунологія судин». Це на той час було зовсім новим віянням у практичній медицині, а науковою родзинкою була імунологія сполучної тканини. Мої кандидатська та докторська дисертації були присвячені системним васкулітам з практичним розвитком імуноревматології, імуноангіології – це мій науковий напрямок з 1981 року. Хоча практична та наукова імунологія така багатогранна, що я багато своїх науково-практичних робіт присвятила алергології, репродуктології, кардіології, фармакотерапії.

У мене є хороші учні, які продовжують розвивати мої напрямки: 25 захищених кандидатських і докторських дисертацій, виконуються ще дві докторські, дві кандидатські. Тому наука, звичайно, завжди присутня в моїй практичній діяльності, я люблю її, вона мені цікава, тому що створює постійне інтелектуальне підґрунтя для роздумів, пошуків і знахідок та користь пацієнтів. Проте розчарування теж бувають (усміхається).

– Ви згадали, що значну увагу приділяєте підготовці наукових кадрів. Українська молодь ніколи хоче йти в науку? Чи це шлях для особливо відважних?

– Своїх молодих науковців я надзвичайно люблю, вони дуже талановиті. Основна частина – понад 50 учнів – працюють провідними спеціалістами з питань алергології та імунології в Україні, ще шість моїх учнів – успішні фахівці за кордоном. Так, це справді ті люди, які хочуть щось шукати та розвивати. Адже це і є, напевне, наше основне завдання на Землі, щоб робити поступ, щось глибше осягати, пізнати те, що нам дозволяє пізнати Господь Бог.

– У вас надзвичайно великий перелік досягнень. Аби лише все згадати, потрібна не одна шпальта. Що з цього найважливіше особисто для вас?

– Якись трохи є (усміхається). Багато монографій, підручників. Мене дуже цікавлять механізми регуляції імунної відповіді: які є резерви, які можливості, адже дисрегуляторні захворювання виходять нині на серйозні позиції, тож потрібне розуміння причини появи багатьох захворювань,

особливо автозапальних, аутоімунних та алергічних, дослідженнями яких я, власне, й найбільше займаюся. Вони зараз складають важливу групу імунодефектних – імунодефіцитних хвороб. Дослідивши тонкощі цих процесів, ми можемо діяти досить цілеспрямовано, таргетно, моделюючи імунну відповідь і запобігаючи розвиткові багатьох захворювань, їх ускладнень, проводячи запобігальну тактику на рівні впливу на імунопатологічні синдроми, щоб не дати можливість включитися генам і проявитися клінічно тяжким поломкам імунної відповіді. Усе це надзвичайно цікаво! Це та грань – тонка межа між можливостями організму та філігранною роботою лікаря, який може допомогти включитися або не включитися тим чи іншим імунорегуляторним процесам. Оце, власне, мій напрямок: імунорегуляція при різних захворюваннях.

– Ви працювали в багатьох країнах. Де саме? Що в закордонному досвіді для вас найцінніше?

– Так, я працювала в Інституті терапії та імунології у Вроцлаві, в університетських клініках у Відні та Брюсселі. Досвід дуже цікавий, різноплановий, він вплинув на мої більш поглиблені дослідження, пов'язані з імунологією, імуногенетикою та активним їх впровадженням у практичну медицину.

– Очевидно, у вас були шанси залишитися за кордоном. Не шкодуєте, що не скористалися ними?

– Так, були запрошення, зокрема, можливість працювати в Гарварді. Моя близька подруга працювала там з початку 1990-их років і хотіла, щоб ми були разом, та через кілька років роботи у США сказала: «Звичайно, матеріально там непогано. Але коли ти відчуваєш себе не першим і навіть не другим, а третім-четвертим сортом (саме так вона висловилася), це морально дуже складно. Відчуття туги за всім рідним таке сильне, що відчуваєш себе всередині цілковито спустошеною. Ти маєш тут родину, цікаву роботу, хоча матеріально не просто, але це все мине». Тож я дуже вдячна подрузі, що залишилася тут. І нині, і впродовж усіх попередніх років робота з Україною та для України дає мені духовну силу й стабільність. Я знаю, заради кого живу та що роблю. Це, напевне, передусім важливо для тих людей, які люблять і цінують свої корені. Моя подруга була саме такою. Надзвичайно близька мені людина за духом, за менталітетом, за світосприйняттям та інтелектом, ми дружили з раннього дитинства. На жаль, уже минуло понад 14 років, як вона загинула в Бостоні. Дуже вдячна, світла їй пам'ять, за те, що вона сказала мені: «Не шукай щастя в чужих краях».

(Продовження на стор. 4)

ВІДБУЛАСЯ ЗУСТРІЧ ГАРАНТІВ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «МЕДСЕСТРИНСТВО» ТА ЗОВНІШНІХ СТЕЙКГОЛДЕРІВ

У Тернопільському національному медичному університеті імені Івана Горбачевського відбулася чергова зустріч гарантів освітніх програм за спеціальністю 223 «Медсестринство» та зовнішніх стейкголдерів з питань вдосконалення освітнього процесу.

Зустріч розпочалася з виступів проректора ТНМУ з науково-педагогічної роботи, професора Аркадія Шульга та керівника навчального відділу Андрія Машталіра.

Аркадій Шульга звернув увагу на важливість постійної співпраці між освітянами та працевлагодителями, що дає можливість удосконалювати підходи до профілізації здобувачів вищої освіти спеціальності 223 «Медсестринство», починаючи вже з першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за рахунок можливості студентами будувати індивідуальну освітню траєкторію за рахунок широкого спектра вибіркових дисциплін.

Світлана Даньчак – гарант освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти та Юлія Данилевич – гарант освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

звернули увагу присутніх на важливість цієї зустрічі для розвитку освітніх програм задля формування конкурентноспроможних фахівців у галузі медсестринства. Зокрема Світлана Даньчак зазначила, що систематична співпраця між закладом вищої освіти та

дискусії висловили багато цікавих і корисних думок, поділилися власними спостереженнями.

Тетяна Запорожець, головна медсестра комунального некомерційного підприємства «Міська комунальна лікарня №3» звернула увагу на доцільність ретельного

комунікація з хворими, що потребують щоденної моральної підтримки чи полегшення фізичних страждань.

Ірина Медведєва, заступниця медичного директора з медсестринства КНП «ТОКПЦ «Мати і дитина» ТОР, твердить, що потрібні медичні сестри, які здатні самостійно розв'язувати проблеми з пацієнтом, користуючись сучасними протоколами та стандартами надання допомоги, а отже, мають володіти іноземними мовами. Пані Ірина запропонувала розширити підготовку з іноземної мови на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Наталія Гасай, головна медична сестра Тернопільської обласної клінічної лікарні, зазначила, що цінність практичного навчання очевидна, наголосила на важливості залучення професіоналів-практиків до ведення практичних занять. На її погляд, це зможе готувати студентів за принципом наставництва та надання їм можливості відчувати себе частиною команди.

Ганна Береза, головна медсестра Тернопільського міського центру первинної медико-санітарної допомоги, позитивно оцінила рівень цифрової грамотності випускників ТНМУ, адже медсестри працюють із сучасними електронними системами

охорони здоров'я, зокрема із системою E-Health.

Андрій Паламарчук, генеральний директор (головний лікар) обласної лікарні «Хоспіс», запропонував у рамках безперервного професійного розвитку регулярно проводити тренінги з тем, які максимально відповідають нинішнім потребам медичних сестер і вони могли б одразу використовувати отримані знання та навички в професійній діяльності.

Надія Фарійон, заступниця генерального директора обласної клінічної психоневрологічної лікарні, внесла пропозицію щодо ротації студентів на клінічних базах під час проходження практики, що дозволить їм якісніше опанувати навички, необхідні для виконання ширших функцій та тіснішої взаємодії з пацієнтом.

Загалом зустріч була плідною, обговорили низку важливих питань, що стосуються якісного та сучасного рівня підготовки медичних сестер у системі освіти з огляду на модернізацію системи охорони здоров'я. За результатами спільного обговорення окреслено основні вектори вдосконалення освітніх програм за спеціальністю 223 «Медсестринство».

**Світлана ДАНЬЧАК,
Юлія ДАНИЛЕВИЧ,
гаранти освітніх програм**

стейкголдерами дає змогу змінювати освітні програми відповідно до вимог сучасності. Юлія Данилевич зауважила, що вимоги до знань, умінь і навичок випускників вищих навчальних закладів стрімко змінюються та здебільшого визначаються роботодавцями й слугують основою для формування кваліфікацій.

Під час обговорення учасники

відпрацювання практичних навичок з клінічних дисциплін у симуляційному центрі на тренажерах і манекенах.

Ірина Антонюк, головна медична сестра Тернопільської обласної дитячої лікарні, висловила думку, що медична сестра повинна мати відкритий та гнучкий тип мислення, адже в її обов'язки входить безпосередня

ЗНАНЕ ІМ'Я

ПРОФЕСОРКА ВАЛЕНТИНА ЧОП'ЯК: «МІЙ НАПРЯМОК ІМУНОЛОГІЯ – ЦЕ ТОНКА МЕЖА МІЖ МОЖЛИВОСТЯМИ ОРГАНІЗМУ ТА ФІЛІГРАННОЮ РОБОТОЮ ЛІКАРЯ»

(Завершення. Поч. на стор. 3) щастя є тут, на рідній землі. Тримайся за нього». Так, поїхати подивитися, навчитися в цивілізованому світі – це чудово. Але працювати треба на своїй землі та для своїх людей.

– Ваші діти продовжили вашу справу?

– У мене є двоє дітей, яких я дуже люблю й намагаюся завжди їх зрозуміти. Вони теж отримали медичну освіту, захистили дисертації, бо наука завжди сповідувалася в нас у сім'ї. Мій чоловік Юрій Володимирович – професор, доктор наук, теж проводив дуже цікаві дослідження та клінічні спостереження при кальцинувальній хворобі клапанів серця. Донька Віра займалася склеродермією, син Володимир досліджував сепсис, до речі, захистив кандидатську дисертацію у спецраді вашого Тернопільського медуніверситету. Але, знаєте, наша молодь – це інше покоління, вони хочуть певної динаміки та швидшого розвитку. Нині діти більше зацікавилися такими модними напрямками, як комунікативні взаємовідносини, медичний менеджмент, IT та їх можливості в медицині. Наразі шукають щось нове й розвиваються в цьому.

– Відомо, що хронічний стрес негативно впливає на роботу імунної системи. Ми в такому стані перебуваємо вже практично три роки. Спочатку – коронавірус, тепер – війна. Що робити українцям, аби не лише перемогти, а й зберегти власне здоров'я? Це реально?

– Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – серйозна проблема, пов'язана з COVID-19 та військовими травмами. Так, третій рік живемо в умовах пандемії та вже дев'ять місяців уся країна перебуває в умовах повномасштабної віроломної війни. Наслідки стресу надзвичайно пов'язані з імунною системою. Нейроендокринна-імунна вісь страждає нині в наших людей, тому дуже непросте завдання для організму, для оцієї вісі – зберегти свою стабільність, не розхитатися. Вселяє оптимізм те, що резерви організму, звичайно, великі. Скажімо, в наших воїнів десь 15-20%, а у цивільних – до 40% спостерігається різного ступеня ПТСР. Це не лише наші спостереження. Цей синдром вивчають західні колеги, починаючи ще з В'єтнамської війни. Тож маємо і західний досвід, і певні власні напрацю-

вання, адже війна в нас вже триває дев'ятий рік. Так, у частини розвиваються імунodefіцитні та імунодисрегулятивні прояви. Часто посттравматичний стресовий розлад є майданчиком для запуску аутоімунних, алергічних, імунопроліферативних захворювань. COVID-19 теж свою роль відіграє, адже дуже активно впливає на імунорегуляторні процеси. Тож нині ми з того приводу проводимо більш глибокі обстеження наших пацієнтів, особливо біженців зі східних і південних регіонів України. У частини пацієнтів спостерігаємо різні порушення, намагаємося допомогти нейроендокринній та імунній системам зібратися, змобілізуватися, щоб не дати можливості розхитатися адаптаційній вісі, яка б тоді дала «добро» для серйозних захворювань. Словом, є над чим працювати та допомогати таким пацієнтам.

– На щастя, людський організм – усе ж міцна конструкція й так легко зсередини її не зламати.

– Так, конструкція дуже потужна й саморегульовальна. Ми в процесі життя повинні не шкодити цій регуляції. Наприклад, у нас є сім рівнів захисту імунної системи проти вірусів і пухлин. І

коли вже, не дай Боже, розпочинається неопластичний процес, це означає, що всі рівні знищені. Тому бережімо нашу імунну систему! Вона відплатить нам сторицею: адже якщо добре працює імунна система, це не дасть можливості розвинути багатьом захворюванням.

– У своїх інтерв'ю ви часто наголошуєте, що запорукою доброго імунітету є передусім повноцінний сон, за тим – душевна рівновага, а потім – свіже повітря, рух і здорове харчування. Здається, так складно дотримуватися цього, тим більше – нині.

– Справді, я люблю повторювати, що спокійна нервова та гармонізована ендокринна система підтримують належну роботу й імунної системи. Тому, звичайно, ми повинні насамперед тримати оту нервову рівноваженість, стежити за нормальним функціонуванням ендокринної системи. Так, я рекомендую здоровий міцний сон. Він найкраще відновлює імунну систему. Дозоване фізичне навантаження, особливо на свіжому повітрі. І не перевантажуйте себе надмірним харчуванням. Ми дуже обтяжуємо імунну систему та не даємо

їй можливості виконувати основну функцію – боротися з інфекціями, бо переїдаємо й не їмо здорову їжу.

– У переддень Різдва та Нового року що хотіли б побажати колегам з Тернопільського національного медичного університету ім. Івана Горбачевського?

– Живемо ми в тяжкий час, тому що надзвичайно жорстоко, невинно, безпідставно ота імперська інформаційна мара вчоргове залізла на нашу землю, нищить наших прекрасних людей. Тому, звичайно, в усіх своїх бажаннях і зверненнях до новонародженого Ісуса Христа, до Діви Марії просимо для нас сили духу та фізичної сили, щоб ми могли вигнати ту нечисть з нашої землі, просимо небесного захисту й трохи Різдвяного дива. Бажаю всім працівникам ТНМУ міцного здоров'я та великої віри в те, що ми на боці Світла, на боці Добра, що ми переможемо однозначно, бо зараз історичне завдання народу України – розвалити московію й очистити цивілізацію від імперської потвори, яка століттями мучить наш народ. Просимо Бога допомогти нам у цьому!

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

ІЛОНА НОВАКІВСЬКА: «НАЙБІЛЬШЕ СИЛИ ЧЕРПАЮ У ВОЛОНТЕРСТВІ»

Студентка шостого курсу медичного факультету Ілона Новаківська переконана, що справжній лікар повинен обов'язково любити людей та постійно розвиватися. Сама ж вона завжди готова допомогти іншим. Власне, тому й упродовж усього навчання активно долучається до численних волонтерських проєктів у нашому університеті.

— Ілона, як змінила вас війна?

— Насамперед, що я навчилася під час війни — це жити тут і тепер. По-справжньому тишитися всьому, що маю на цей момент, на що, особливо, колись і не звертала особливої уваги або ж сприймала, як належне. Крім того, навчилася не боятися. Не хвилюватися про те, що буде потім, що буде завтра, адже ніколи не знаєш, коли твій день останній. Звісно, нам тут простіше, ніж на сході, але все-таки цілком безпечного місця в Україні нині немає ніде. Війна також навчила мене пишатися тим, що я є українка. Так, я любила Україну завжди, але зараз це почуття значно глибше.

— Нині, у воєнний період, коли в усіх трапляються депресивні моменти, особисто ви як оберігаєте свою психіку та де черпаєте сили?

— Найбільше черпаю сили у волонтерстві. Для військових потреб почала волонтерити чи не з перших днів війни, з березня. І напевне, все те, що робила власноруч, — мене й рятувало. Рятувало від постійних думок про те, що буде потім, що буде завтра. Власне, так я й позбулася цього страху, так рятувалася та оберігала свою психіку. Знаю чимало людей, які їхали за кордон, їм було так легше. Але то не мій шлях, він би мене не врятував, тілом я б перебувала далеко звідси, але душею все одно залишалася б в Україні. Мабуть, мені від цього було б ще гірше. У моєму випадку саме відчуття, що я потрібна тут, й зберегло мою психіку.

— Ви активно долучаєтесь до волонтерської діяльності університету чи не з перших днів навчання. Що спонукає вас до цього?

— Що спонукає? Напевне, любов до людей та бажання їм допомогти. Активно волонтерити розпочала, мабуть, з другого курсу. Спочатку була просто волонтеркою, а згодом приєдналася до проєкту «Скринька хоробрості», який вела моя одногрупниця Дарина Шандрук (координаторка проєкту — доцентка кафедри мікробіології, вірусології та імунології Олена Володимирівна Покришко). Ра-

зом з нею та за підтримки інших студентів ми вже третій рік поспіль даруємо хвилини радості діткам з онкогематологічного відділення Тернопільської міської дитячої комунальної лікарні. Власне, це був перший проєкт, за який я взялася серйозно.

Цього року в нас, зрозуміло, надзвичайно багато волонтерських проєктів, пов'язаних з війною, адже допомога потрібна постійно. Один з них — «Подаруй тепло захиснику», в рамках якого виготовляємо окопні свічки для наших військових. Інші проєкти — це збори коштів водночас як для діток онкогематологічного відділення, так і для потреб Збройних сил України. Скажімо, збираємо кошти за допомогою різних волонтерських творчих заходів. Люди із задоволенням беруть у них участь, бо ж таким чином мають можливість і долучитися до чогось корисного, і провести гарно час. Нещодавно, наприклад, розмалювали футболки та шопери (сумки), частину з яких віддали для добродійного аукціону на потреби ЗСУ. До слова, до цих заходів долучаються не лише студенти нашого університету, а й просто тернополяни, навіть приїждили дітки чотирьох роцьків. Приємно, що активну участь у цих творчих проєктах беруть наші студенти-іноземці.

— Якийсь, можливо, волонтерський проєкт став для вас найбільш особливим? Чому?

— Найбільш особливий для мене проєкт — це «Скринька хоробрості». Пригадую, коли щойно почалася війна, ми з Дариною разом бігли, шукали, запитували, можливо, є якісь потреби в дітей, які борються з онкозахворюванням, закупували необхідне для них за кошти, які назбирали раніше. Мабуть, саме це стало для нас тоді сильним поштовхом, щоб волонтерити та допомагати далі. Ми побачили, що маємо сили робити це й під час війни. Власне, це також допомагало нам рухатися вперед.

— Як вдається поєднувати навчання та таку активну громадську роботу? Часу на все вистачає?

— Вдається, бо ми вже на шостому курсі, нам уже трохи простіше. Часу вистачає, можливо, не на все, на що б хотілося. Однак навіть під час екзаменів було видно, що студенти старалися до-

лучатися до проєктів, бо ж вчитися постійно неможливо, та й світло не завжди є. А коли світла немає — можна й поволонтерити (усміхається).

— Охарактеризуйте себе за допомогою трьох означень.

— Я трохи нетерпляча, дуже швидко вчуся та завжди готова допомогти. Як борюся зі своєю нетерпеливістю? Ось зараз чекаю на нашу Перемогу. І вірю, що вона буде скоро.

— Чим для вас став Тернопільський національний медичний університет ім. Івана Горбачевського?

— Тернопільський медичний університет став для мене місцем, де я знайшла надзвичайно ціка-

ві проєктів. Особисто для мене це було відкриттям.

А найскладніше було... Перших три курси (сміється). Так, найскладніше було влитися у сам процес навчання, а потім вже значно легше.

— Яка подія з дитинства особливо вплинула на вас?

— Я народилася у селі Черняхівці неподалік Тернополя. Найбільш пам'ятні для мене моменти дитинства — як ходила до бабусі Ємілії на роботу в амбулаторію. Тривалий час вона брала мене із собою, а я дивилася, спостерігала — й вимріяла стати лікаркою. Це було моєю мрією з дитинства — навчатися в медичному університеті. Інші дитячі мрії з часом змінювалися, але саме ця мрія йшла зі мною до 11 класу.

— Хто з дорослих був для вас найбільшим авторитетом?

— Найбільшим авторитетом для мене були та є мої батьки, вони завжди мене підтримували в будь-яких моїх починаннях. Хочеш на якийсь гурток — будь ласка, йди. Хочеш навчатися в медичному університеті — ми тебе підтримуємо. Якщо я сама впевнена у своєму прагненні, батьки завжди на моєму боці.

— Коли зрозуміли, що медицина — саме та сфера, з якою хочете пов'язати власне життя?

— Остаточою переконалася в цьому на п'ятому курсі, коли ми повернулися до нормального життя після коронавірусу та почали на заняття ходити до пацієнтів у лікарні. Коли бачиш, як твої викладачі чи інші лікарі працюють, допомагають людям, коли спілкуєшся з пацієнтами, ще раз переконуєшся, що обираєш правильний шлях, що тобі хочеться допомагати людям. І понад усе хочеться відчувати мить, коли вони після одужання прибігають і кажуть тобі: «Дякую!».

— Мабуть, це вам найбільше й подобається у лікарській справі?

— Так, можливість допомогти. Адже нас дуже багато, всі ми дуже різні. До кожної людини потрібен індивідуальний підхід. Це мені й подобається: ми різні, але ми можемо допомогти одне одному.

— Чи вже визначилися зі спеціальністю?

— Стівідсотково ще не визначилася. Але впевнена, що це буде терапевтичний профіль.

— Яка людина, на ваш погляд, ніколи не зможе бути лікарем?

— Людина, яка не любить інших людей. Щоб бути лікарем, щоб дарувати людям життя та здоров'я, потрібно їх любити.

— У вас уже чималий студентський досвід. Що передусім порадили б колегам з молодших курсів?

— Передусім вчити англійську мову. Дуже багато медичних джерел інформації є саме англійською мовою. Знання мови дуже допомагають вчитися та розвиватися, а Україні потрібні молоді прогресивні лікарі, які володіють сучасною інформацією, адже роботи в нас попереду дуже-дуже багато.

— Які прагнення є орієнтиром у вашому житті?

— Це, напевне, допомога іншим, налагодження взаємозв'язку між людьми. Принаймні зараз я перебуваю в такому періоді свого життя, коли відчуваю, що ми, українці, налагоджуємо зв'язок між собою. Ми вчимося одне одному допомагати й мені це подобається.

— Ви суттєво вкладаєте свою енергію в нашу Перемогу. Що зробите найпершим, коли на решті настане та довгождана мить і ми її здобудемо?

— Хочу об'їхати всю нашу Україну, всі куточки від заходу до сходу, з півночі до півдня. Завжди чомусь обмежуєшся своєю областю або кількома сусідніми. Нині розумію, що хочу побачити Харків, Луганськ, Донецьк. Все-все-все! Відкрити для себе нових людей, якнайбільше дізнатися про традиції інших регіонів. Хочу відкрити для себе Україну заново.

— У переддень різдвяно-новорічних свят уявіть, що ви володієте надприродними можливостями й можете здійснити (відійдемо від стереотипів про число три) аж п'ять бажань. Що побажаєте?

— Перше бажання, гадаю, спільне для всіх: аби замість сусідньої країни постали гори або з'явився новий океан. Було б непогано.

Друге: я б не хотіла бачити хворих дітей ніколи та ніде.

Третє бажання. Мабуть, попрошу щось для себе: щоб усі близькі для мене люди були щасливі та здорові.

Що далі? П'ять бажань — то трохи забагато (сміється).

— На Різдво — можна!

— Тоді четверте й п'яте спільне: щоб у наших серцях завжди було тепло, щоб ніколи не було зла, отакого, як ми зараз маємо, щоб ніколи не було воєн. Щоб ми навчилися жити у мирі та злагоді між собою. Такі різні, як ми є, але як одне ціле.

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

Завідувач кафедри медичної інформатики, професор Дмитро Вакуленко вважає, що кожна людина приходить у цей світ з багатьма талантами, подарованими долею. А далі вже справа кожного – як розвинути їх. «Для кожного вченого дуже важливо, аби його наукові розробки дійшли до людей, бо іноді вони просто лягають на полиці й пиляться під вагою років», – каже пан Дмитро.

Як зреалізувати свій науковий потенціал і бути корисним суспільству, про здоров'я ментальне й фізичне, особисті творчі уподобання вели мову з професором у нашій «Вітальні».

«Я ЗРОСТАВ У ТОМУ СЕРЕДОВИЩІ, КОЛИ ЩОСЬ РОЗРОБЛЯЛОСЯ, ДОСЛІДЖУВАЛОСЯ»

– Дмитре Вікторовичу, ваше прізвище доволі відоме медичній спільноті Тернопілля ще й тому, що ви син відомої в галузі реабілітології науковиці Людмили Олексіївни Вакуленко. Цікаво, чи вас вона також виховувала за всіма засадами здорового способу життя?

– Моя мама в силу своєї професії завжди розуміла, що фізична активність є основою виховання дитини, бо здоров'я в дорос-

лотного в ті часи в краї виробничого об'єднання «Текстерно», а згодом й інших підприємств. Йому належить чимало раціоналізаторських пропозицій, які впроваджували у виробництво. Я зростав у тому середовищі, коли щось розроблялося, досліджувалося, у сім'ї весь час йшлося про технічні засоби, винаходи. Отож новаторська лінія в моїй долі, здається, звідти. Я мав теж своє маленьке захоплення. Записався у гурток Будинку дитячої творчості. Ми там постійно щось моделювали, конструювали своїми руками якісь механічні пристрої або щось спаювали з радіодеталей, мені це дуже подобалося.

Згодом, коли підріс, став учасником товариства творчої молоді «Відродження». Це був такий центр творчої думки, що збирав юнацтво з усього Тернополя. Я поглиблено вивчав фізику, математику, англійську мову. Нашими наставниками були заохані у свою справу викладачі-ентузіастами з політехнічного та педагогічного інститутів. Вони змогли зацікавити й нас цими дисциплінами та дати глибокі знання.

– Отож виходить, що «Відродження» й стало для вас таким стартовим майданчиком, який допоміг визначитися у виборі майбутньої професії?

– Можливо, й так. Але, вважаю, що тоді це був не цілком свідомий вибір, а більш інтуїтивний, який вів мене до певних рішень. Була, звісно, в планах й медицина, але чомусь тоді оминув цей напрям. Коли закінчив восьмий клас, то вирішив продовжити навчання в радіотехнічному коледжі. Так я став слюсарем-складальником радіоапаратури. Згодом вступив до технічного університету на спеціальність «біотехнічні системи та апарати», який закінчив 1997 року. Це й стало першим кроком, який наблизив мене до медицини.

Ще коли я навчався в університеті, зацікавився технологіями оздоровлення. Згодом ми створили громадську організацію «Центр «Гармонія», якою я координував упродовж багатьох років. Ми стали осередком різних оздоровчих практик у місті. Займалися різними практиками й вибирали те, що на наш погляд практичне, корисне, інформативне. Серед них – оздоровчі

Професор Дмитро ВАКУЛЕНКО:

тонометра. Процес впровадження тривав майже півтора року. Згодом наш тонометр з'явився на полицях аптечних закладів і «Медтехніки».

– Усі знають, як склалася подальша доля заводу «Оріон» – він перетворився фактично на великий суцільний ринок, очевидно, й вам довелося залишити роботу.

– Ще якийсь час я там працював. Завод поступово занепадав. З часом зменшився асортимент, знизився також попит на нашу продукцію. Та й я вже не бачив свого майбутнього на цьому виробництві. Тому залишив його та пішов навчатися в тоді ще медичну академію на факультет медсестринства, де мав можливість поглиблено вивчати ще й англійську мову. За два роки отримав базову медсестринську освіту. Вважаю, це правильним рішенням, бо отримані знання мені згодом стали в нагоді.

«2010 РОКУ РОЗПОЧАВ РОБОТУ НАД РОЗРОБКОЮ ВЛАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО МЕТОДУ»

– Після завершення навчання в інституті медсестринства, в ТНМУ виникла термінова потреба в англійськомовних викладачах. Я звернувся до професора Василя Петровича Марценюка, який завідував кафедрою біофізики та медичної інформатики, щодо працевлаштування. Після тривалої співбесіди завідувач підтримав моє бажання, але дав величезну кількість завдань, які я повинен був опрацювати до початку нового навчального року. Завдання виконав, став асистентом кафедри біофізики з медичною інформатикою. Під керівництвом Василя Петровича

Дмитро ВАКУЛЕНКО на виставці «Медіка» в німецькому Дюссельдорфі (2016 р.)

виробничого майданчиком, який допоміг визначитися у виборі майбутньої професії? Отож виходить, що «Відродження» й стало для вас таким стартовим майданчиком, який допоміг визначитися у виборі майбутньої професії? Можливо, й так. Але, вважаю, що тоді це був не цілком свідомий вибір, а більш інтуїтивний, який вів мене до певних рішень. Була, звісно, в планах й медицина, але чомусь тоді оминув цей напрям. Коли закінчив восьмий клас, то вирішив продовжити навчання в радіотехнічному коледжі. Так я став слюсарем-складальником радіоапаратури. Згодом вступив до технічного університету на спеціальність «біотехнічні системи та апарати», який закінчив 1997 року. Це й стало першим кроком, який наблизив мене до медицини. Ще коли я навчався в університеті, зацікавився технологіями оздоровлення. Згодом ми створили громадську організацію «Центр «Гармонія», якою я координував упродовж багатьох років. Ми стали осередком різних оздоровчих практик у місті. Займалися різними практиками й вибирали те, що на наш погляд практичне, корисне, інформативне. Серед них – оздоровчі

серцевого та судинного чинників гемодинаміки, рівні керування їх діяльністю, стан автономної нервової системи в процесі компресії плеча під час вимірювання артеріального тиску у стані спокою та під впливом різноманітних (фізичних, термічних, механічних та інших) чинників. До того ж розроблене ще й програмне середовище та технологія, яка допомагає спрогнозувати ризики захворювань серцево-судинної, легеневої систем і психологічного стану людини.

Програму створено на базі вимірювача тиску, розробленого одним з вище згаданих винахідників з Боярки Володимиром Ломаковським. Сам апарат містить функції для передачі пульсації через блютуз. На основі цього ми розробили метод, а потім уже програмне середовище. Для аналізу артеріальних осцилограм розробили методи їх морфологічного аналізу та адаптували інформацію, впроваджену для математичного аналізу варіабельності серцевого ритму електрокардіосигналу.

Ця тема лягла в основу докторської дисертації «Інформаційна система медичної (фізичної) реабілітації». Саме Василь Петрович допоміг у виборі теми та спрямуванні нагородженої інформації для підготовки, оформлення, захисту дисертації на здобуття вченого ступеня доктора біологічних наук. За що я йому безмежно вдячний. Співпраця з Людмилою Олексіївною Вакуленко як лікаркою-реабілітологинею дала можливість успішно поєднати інформаційні системи та фізичну реабілітацію. Дослідження продовжуються і зараз. На цю тему підготовлена монографія, патенти, наукові статті, що індексуються в Scopus та Web of Science.

Два роки тому виграли грант від Українського фонду стартапів, який дав нам можливість провести клінічні випробування та сертифікацію цього програмного комплексу, як медичного виробу. Це й дало нам можливість пропонувати українській медичній спільноті, дистрибуторам, виробникам наш виріб «Програмний комплекс Оранта-АО».

«МОЯ МРІЯ – БУТИ ЩОНАЙБІЛЬШЕ КОРИСНИМ НАУЦІ, МЕДИЦИНІ, СУСПІЛЬСТВУ»

– Як я зрозуміла, ваш тонометр буде наділений, окрім звичних, ще й додатковими функціями. Чи зможе пересічний споживач ним користуватися та чи буде він доступний для кожної людини?

– Ми зорієнтовані на те, що в перспективі кожен електронний вимірювач у світі має підтримувати нашу технологію. Це як на зразок того, що колись ми користувалися кнопковим телефоном, а потім настала ера смартфонів і ми вже без них просто себе не уявляємо. Сподіваємося, що наша технологія в найближчому майбутньому стане звичайною процедурою. Єдине – виробники мають надати можливість передавати цю вихідну пульсацію, що реєструється під час вимірювання тиску, назовні, скажімо, через мобільний застосунок на смартфоні. У такий спосіб вона буде присутня в персональному кабінеті користувача на сайті або ж у мобільному застосунку. Наразі маємо добо-

Колектив кафедри (зліва направо) 1-й ряд – ас. Надія ГАНДЗЮК, доц. Наталія КРАВЕЦЬ, доц. Наталія КЛИМУК, 2-й ряд – лаб. Ольга ГЛУШКО, доц. Андрій СВЕРСТЮК, проф. Дмитро ВАКУЛЕНКО, доц. Андрій СЕМЕНЕЦЬ, доц. Олександра КУЧВАРА (2019 р.)

тологія прогресує, чи трапився збій у нервовій системі, чи емоції палахкотять. Але для кожного, хто ним користуватиметься, своя інформація. Скажімо, пацієнт зможе отримати інформацію, необхідну для корекції способу життя, або буде таким червоним маячком, який повідомить, що вже час на консультацію до лікаря.

Для лікаря сімейної медицини – це, по суті, дорожня карта для діагностики преморбідних станів, їх характеру та розуміння діагностичної траєкторії руху пацієнта до інших спеціалістів. Реабілітолог може краще підібрати реабілітаційну програму та оцінити її ефективність. Спортивні лікарі теж знайдуть йому застосування. Якось ми надали для експерименту свій апарат фізичному терапевтові для вимірювання артеріального тиску в гравців футбольного клубу «Нива» до й після тренувань і змагань. Результати дали можливість визначити різні рівні адаптаційних можливостей організму спортсменів та їх психоемоційного стану, що значно впливає на результативність гравця в команді. Апарат виявляє потенційні ризики в стані здоров'я спортсменів.

Ще один такий вимірювач тиску ми дали нашому аспірантові, анестезіологу. Він вимірював артеріальний тиск у роділь, яким проводили епідуральну анестезію або ж давали загальний наркоз. Наше завдання було оцінити знеболювальний ефект засобів для знечулення. Як з'ясувалося згодом, наша технологія виявилася доволі чутливою та високоінформативною для оцінки порогу знеболення у роділь.

Спільно з Інститутом кібернетики Національної академії медичних наук ми виграли грант на цю розробку та на ще одну

медично-інформаційну систему реабілітації. Наша мета – розробити технології, які застосовуватимуть у реабілітації та діагностиці й моніторингу онкологічних захворювань. Сподіваюся, що наступного року ми вже розпочнемо роботу над цим проектом. Ще один грант ми отримали від Польщі, коли брали участь у конкурсі Poland prize. Це конкурс інновацій, який спрямований на імплементацію нашої інновації в Євросоюзі. Наразі займаємося впровадженням розробки з фахівцями сімейної медицини, реабілітології, психіатрії столичних інституцій та нашого університету, аби знайти застосування нашої технології в кожній з цих сфер медицини. А в майбутньому – ввести їх у медичні настанови МОЗ України.

«ЩИРЕ СПІЛКУВАННЯ ДУЖЕ ЗБЛИЖУЄ ЛЮДЕЙ, ДОПОМАГАЄ ЗРОЗУМІТИ ОДНЕ ОДНОГО»

– Окрім дослідницької та наукової роботи, ви ще й завідувач кафедри. Як почуваєтеся в цій іпостасі? Чи уяв-

Дмитро ВАКУЛЕНКО на відпочинку в Карпатах (2018 р.)

ляли себе колись у кріслі керівника?

– Звичайно, про «крісло» я особливо не мріяв, тобто в мене не було мети стати керівником. Хоча досвід керівництва, який вимагає лідерських якостей, був, маю на увазі громадську організацію «Центр «Гармонія». Колектив кафедри в нас невеликий, намагаємося підтримувати один одного, жити у злагоді та душевному комфорті, що дуже важливо, особливо – в нинішні непрості часи. Щире спілкування дуже зближує людей, допомагає зрозуміти одне одного. Особливо популярні в нас паломницькі поїздки, які розпочалися ще далеко до того, як я став завідувачем кафедри. Запам'яталася поїздка на гору Бохит у Медоборах. Дуже цікаво було в такій невеличкій компанії колег досліджувати історію рідного краю. З нами тоді йшов лісничий, який був за екскурсовода, але, незважаючи на провідника, ми заблукали. Отож не зразу туди потрапили, але дуже зраділи, коли вийшли до місця призначення. Побачили Бохит, капище з місцем для ідола, жертвну яму, ритуальні наземні будинки та ще багато усялякого незвичного й надзвичайно цікавого для сучасників. Мені лише дивно, чому в нас так мало уваги приділяють старожитностям, древнім історичним пам'яткам, адже це наша історія, по суті, неоціненні скарби нашої нації. В Індії, де мені довелося побувати, дуже шанобливо ставляться до своєї культури. Там поруч розміщені сучасні культові споруди та храми, яким 500 і тисячі років. Усі вони доглянуті, їх утримують в чистоті й пошанівку. Це свідчить про те, що цей народ уміє шанувати власні традиції, культуру, історію, без яких, як відомо, немає майбутнього. В нас дещо інакше, як ми знаємо, а незнання історії, на жаль, засвідчує про деяку слабинуку нашого люду, ахіллесову п'яту, так би мовити. Багато нині на наших землях знаходять артефакти, які засвідчують, що історія українського народу дуже древня. Ми могли бути б набагато сильнішими, якщо б добре знали свою історію.

– Що для цього потрібно, на ваш погляд, бо ж

не можемо вже зараз «посадити» всіх за посібники?

– І не потрібно, але навіть маленькими кроками можна робити велику справу, варто лише повернутися до власних витоків. Скажімо, однією з моїх ініціатив було створення 2010 року пересувної виставки Чудотворних ікон Тернопілля, які мандрують зараз краєм і виставляють неодноразово в нашому університеті. Ще до великої війни ми звернули увагу, що Почаївська та Теребовлянська громади мають унікальний досвід читання молитов у часи, коли на нашій землі насувалися та знищували все живе монголо-татарські завойовники. Люди молилися й справді небесне військо їх захищало, створюючи небесний щит над землею. І ця генетична пам'ять збереглася. Тому ми в нашій експозиції зібрали з архівних матеріалів такі

Дмитро ВАКУЛЕНКО (у центрі) під час занять (2011 р.)

свідчення. Можливо, хтось запечечить мені, що в часи нанотехнологій це вже не зовсім актуальний спосіб захисту, але, на мій погляд, ми, навпаки, будемо повертатися до своїх витоків через сучасні пристрої. Чув якось, що Ілон Маск виявив намір імплементувати чип, який за допомогою активності мозку, думки, створить можливість керувати гаджетами. Це свідчення того, що людство поступово наближається до глибшого розуміння мозку. Думки безмежні й молитовні – також. Звісно, для цього потрібен час, але ми практично вже на порозі.

– Запропонуйте нам ще кілька коротких запитань. Український вчений – це...

– ... сучасний новатор у галузі науки, який свої наукові рішення впроваджує в життя.

– Ваше улюблене місце відпочинку?

– Карпати.

– З чого починається ваш ранок?

– З ранкової руханки.

– Студенти для вас ...

– ... середовище індивідуальностей.

– Ваша мрія?

– Бути щонайбільше корисним науці, медицині, суспільству.

Лариса ЛУКАЦУК

Зі студентами (зліва направо) 2-й ряд – доц. Наталія КЛИМУК, доц. Андрій СЕМЕНЕЦЬ, проф. Дмитро ВАКУЛЕНКО, доц. Наталія КРАВЕЦЬ (2019 р.)

вий монітор і працюємо з кількома китайськими виробниками, щоб додати нашу технологію до їхніх вимірювачів тиску. Працюємо ще й з іншими виробниками України та закордоння. Маємо зробити цей прилад максимально доступним для всіх – і для пацієнта, який зможе мати більш розширену інформацію, і для сімейного лікаря, кардіолога, реабілітолога, психіатра.

– Гадаю, що для лікаря ваш апарат просто незамінна річ.

– Наш апарат допоможе завчасно діагностувати преморбідні стани, краще зрозуміти природу змін, що відбуваються в організмі, – чи це судинна па-

НА МЕЖІ КОМПЕТЕНЦІЇ ПСИХІАТРІЇ ТА НЕВРОЛОГІЇ

Перший симпозиум конференції був присвячений питанням, які пов'язані з війною, зокрема, психічною травмою. 17 доповідей представили спікери, які вели мову про вплив війни та соціальної кризи на психічне здоров'я й перебіг неврологічних захворювань. Йшлося про наших захисників, співвітчизників і про людей, які стали вимушеними переселенцями. Питання охорони їх психічного, здоров'я, надання професійної неврологічної допомоги зараз є надзвичайно актуальними. Відома лікарка-психіатриця, професорка, заступниця директора з науково-дослідної роботи ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології Національної академії медичних наук України» (м. Харків) Наталія Марута відкрила симпозиум. Вона привітала аудиторію, зауваживши, що завжди з великим задоволенням приїждить до нашого міста, бо тут завжди цікаво та відбуваються значимі події:

— Тернопіль має чим здивувати, і у вас є що показати та чому повчитися іншим. Вражена організацією конференції та технологічними інноваціями, які не

Ігор МАРЦЕНКОВСЬКИЙ, голова організаційного комітету, керівник секції дитячої психіатрії Асоціації психіатрів України, завідувач відділу психічних розладів дітей та підлітків ДУ «Інститут психіатрії, судово-психіатричної експертизи та моніторингу наркотиків МОЗ України (Київ)

припиняються в Тернопільському національному медичному університеті та Тернопільській обласній психоневрологічній лікарні. Щоразу отримуємо яскраві враження, спостерігаючи, як стрімко розвивається цей заклад. На жаль, нас розділяють великі відстані, але я на постійному телефонному зв'язку з керівництвом лікарні, мені важливо почути авторитетну думку Володимира Васильовича Шкробота, який відомий своїми інноваційними

Інноваційно, плідно та продуктивно. Саме так 8–10 грудня відбувся в Тернопільській обласній психоневрологічній лікарні VII Всеукраїнський форум з міжнародною участю «На межі компетенції психіатрії та неврології».

Після тривалого локдауну, за умов повномасштабного вторгнення росії в Україну організаторам вдалося зібрати провідних фахівців країни та провести обговорення питань, що належать до спільної компетенції психіатрії та неврології. Незважаючи на перешкоди, зумовлені великою війною, до Тернополя приїхали відомі науковці, провідні фахівці в галузі неврології та психіатрії з центральних і східних регіонів України. Долучилися до заходу в онлайн-режимі й іноземні колеги зі США та Ірландії. Захід відбувся в офлайн-форматі з онлайн-трансляцією за участю понад 500 фахівців.

У церемонії відкриття конференції взяли участь Ігор Марценковський, голова організаційного комітету, керівник секції дитячої психіатрії Асоціації психіатрів України, завідувач відділу психічних розладів дітей та підлітків ДУ «Інститут психіатрії, судово-психіатричної експертизи та моніторингу наркотиків МОЗ України (Київ), Наталія Пряникова, президент БО «Благодійний фонд розвитку інновацій медицини «Рімон», Ольга Ярмоленко, директорка департаменту охорони здоров'я Тернопільської ОВА, Іван Кліщ, професор, проректор з наукової роботи ТНМУ ім. Івана Горбачевського.

ідеями та знає, як їх утілити в життя.

Доповідь Наталії Марути «Війна та психічне здоров'я» стривожила експертними оцінками та прогнозами. Професорка, поділилася експертними оцінюваннями щодо того, як вплинула війна на психічне здоров'я українців, спрогнозувала, яких психічних розладів слід очікувати, наскільки зростуть депресивні порушення, тривожні розлади. Наголосила на потребі раннього втручання для ефективного подолання психологічної травми та покращення ефективності лікування.

— Навантаження на психіатрів нині величезне і з часом воно лише зростатиме. Прогнозуємо, що 80 відсотків постраждалих звертатиметься за психотерапевтичною допомогою. Наразі є чимало курсів, тренінгів для лікарів-ординаторів, фахівців сімейної медицини, які вони можуть пройти та професійно надавати первинну психологічну допомогу, — наголосила на важливості навчання лікарів Наталія Марута.

«ПЛІДНА РОБОТА, ОБГОВОРЕННЯ,

ЦІКАВІ ТА ЖВАВІ ДИСКУСІЇ»

Ігор Марценковський, голова організаційного комітету, керівник секції дитячої психіатрії Асоціації психіатрів України, завідувач відділу психічних розладів дітей та підлітків ДУ «Інститут психіатрії, судово-психіатричної експертизи та моніторингу наркотиків МОЗ України (Київ), привітавши шановану аудиторію, зокрема зазначив:

«Уже сьомий рік поспіль ми збираємо фахівців з неврології та психіатрії, аби в такому широкому професійному колі обговорити питання, які знаходяться на межі цих компетенцій. Організувати та провести цю горічку, сьому за рахунок конференції було надзвичайно складно, але, незважаючи на обставини, — завдання ракетних ударів по об'єктах інфраструктури, відсутність світла та інтернет-зв'язку між регіонами через ушкодження енергетичних об'єктів України нам все-таки вдалося зустрітись в Тернополі та забезпечити участь у заході найвідоміших спеціалістів».

На першому пленарному засіданні були заслухані доповіді, відбулася дискусія присутніх спеціалістів щодо психічного та неврологічного здоров'я наших воїнів, дорослих і дітей, які були травмовані під час військових дій, руйнації ворогом українських міст, насильства на окупованих територіях. Люди втратили своє житло, стали вимушеними переселенцями, знайшли притулок і захист від війни в інших регіонах країни, за кордоном.

Інші наукові симпозиуми були присвячені складним питанням діагностики та терапії неврологічних і психічних захворювань, депресій, тривожних розладів, епілепсій, питанням коморбідності — подвійної діагностики психічних і неврологічних розладів.

Значну частину доповідей одного із симпозиумів присвятили питанням спільної компетенції неврологів і психіатрів при

подвійній діагностиці епілепсій та інших психічних і неврологічних захворювань, питанням надання допомоги при цій патології. Епілепсія — це неврологічне захворювання з високим ризиком коморбідності та іншими розладами, зокрема поведінковими, психічної сфери. Були обговорені дискусійні питання епілептичних енцефалопатій, протиепілептичної терапії, її впливу на психічні розлади, здатністю поліпшувати психічний стан пацієнтів і викликати побічні ефекти, агравацію психічних і неврологічних порушень.

В особливому фокусі уваги також були питання розладів аутичного спектра. Це один з поширеніших психіатричних діагнозів, з яким пов'язано формування нової галузі педіатрії (педіатрії розвитку). Діагностика розладів аутистичного спектра тривалий час була сферою виключної діагностики дитячих психіатрів, але останнім часом розладами першазивного розвитку займаються також неврологи. Проблема пронизує не лише психіатрію — дитячу, підліткову, дорослу, але й тісно пов'язана з питаннями неврологічного здоров'я.

За словами Ігоря Марценковського конференції із серії

«На межі компетенції неврології та психіатрії» завжди давали змогу долучитися до участі в онлайн-режимі фахівцям з інших регіонів України. Цього разу через відсутність засобів зв'язку багато зареєстрованих лікарів не змогли взяти участь у заході, але вони зможуть переглянути всю конференцію в запису. В цьому форматі можна також прослухати лекції та виступи провідних експертів зі США й Євросоюзу. Їх виступи у вільному доступі на каналі Конгресу.

«КОМУНІКАЦІЯ МІЖ ЛІКАРЯМИ ТА ФАХІВЦЯМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПОВИННА БУТИ НАЛАГОДЖЕНА ЯКОМОГА РАНІШЕ»

Війна стала життєвим досвідом не лише для дорослих, але, як засвідчили останні події, й дітей. У російсько-українській війні діти страждають навіть більше, піддаючись не лише фізичним, але й тяжким психологічним, соціальним, екологічним тортурам і навіть згвалтуванню. Цим питанням та їх вирішенню була присвячена ціла низка доповідей фахівців з різних міст України — дитячого психіатра Дмитра Марценковського з Києва, професорки Емілії Михайлової з Інституту охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН і старшої наукової співробітниці відділення психіатрії цього ж закладу Тетяни Матковської, заступниці директора з наукової роботи та освітньої діяльності Інституту психіатрії, судово-психіатричної експертизи та моніторингу наркотиків МОЗ України Оксани Олійник та інших.

Особливе захоплення й жваву дискусію викликав виступ завідувачки кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного медуніверситету ім. В. Гнатюка, докторки педагогічних наук Ганни Слозанської, яка оприлюднила результати співпраці ТНПУ та Тернопільської психоневрологічної лікарні й наголосила на важливості раннього втручання в роботі з дітьми: «Комунікація між лікарями й фахівцями спеціальної освіти повинна бути налагоджена якомога раніше, аби надати комплексні послуги діткам з порушеннями розвитку. Важливо звертати увагу саме на ті порушення, які

можна діагностувати в ранньому віці — від 0 до 3 років.

Адже саме раннє втручання допомагає запобігти інвалідизації дітей уже у старшому віці та соціалізувати їх у суспільство, тобто стати повноцінними його членами».

Особливу увагу Ганна Слозанська привернула до співпраці фахівців мультидисциплінарної команди — дитячого невролога, психіатра, лора та вчителів спеціальної освіти — логопеда, психолога, вчителя-дефектолога, сурдопедагога в ранній комплексній реабілітації дітей з порушеннями розвитку. «Таке партнерство надзвичайно важливе. Саме лікарі — неонатологи, педіатри, неврологи мають можливість щонайраніше діагностувати певні порушення в діток та долучитися до їх лікування та реабілітації, а вчителі спеціальної освіти займатися корекційно-розвитковою діяльністю, але в одній команді», — наголосила доповідачка.

У ФОКУСІ УВАГИ — ЕПІЛЕПСІЯ

Привернув увагу аудиторії та представив європейські погляди на проблему президент Української протиепілептичної ліги,

(Продовження на стор. 9)

НА МЕЖІ КОМПЕТЕНЦІЙ ПСИХІАТРІЇ ТА НЕВРОЛОГІЇ

(Завершення. Поч. на стор. 8) провідний науковий співробітник відділу дитячої психоневрології та пароксизмальних станів ДУ «Інститут неврології психіатрії та наркології» НАМН України, професор Андрій Дубенко, який у деталях висвітлює питання гострого симптоматичного нападу та гострого органічного психозу в практиці лікаря-невролога. Доповідач розповів, що є такі аспекти і в неврології, і в психіатрії, які межують з іншими напрямками, зокрема, реаніматологією, кардіологією та інше. Це ж стосується й гострого симптоматичного нападу та гострого симптоматичного психозу.

— Зазвичай, коли в людини виникає перший у житті судомний епілептичний напад, усі розуміють, що це епілепсія й хворого потрібно лікувати від цього розладу, але не всім відомо, що такий підхід у багатьох клінічних ситуаціях не завжди виправданий, — зазначив доповідач. — Позаяк гострий симптоматичний напад може бути симптомом різних

уражень центральної системи, зокрема, цереброваскулярних захворювань, черепно-мозкової травми, що вкрай актуально під час війни, метаболічних розладів та інших. Усі ці стани можуть спричинити як гострий симптоматичний епілептичний напад, так і бути причиною гострого психозу. Але і перший, і другий не завжди є дебютом епілепсії чи психіатричного розладу й це надважливо враховувати з огляду на відмінність тактики лікування. Якщо маємо гострий симптоматичний напад і ви стовідсотково впевнені в цьому, то це доволі низька ймовірність ризику повторних нападів після усунення причини, яка до нього призвела. Це ж саме стосується й гострого симптоматичного психозу. В такій клінічній ситуації, як і при гострому нападі, основою лікування є усунення чинників, які призвели до розвитку гострого симптоматичного психозу. Різняться й діагностичні алгоритми за підозри на гострий симптоматичний напад і гострий психоз.

За словами Андрія Дубенка, обидві ці патології є ознаками важкого ураження насамперед центральної нервової системи. Причиною їх розвитку також можуть стати ендокринні розлади, порушення обміну речовин, аліментарні та дифіцитарні розлади, застосування медичних препаратів, які теж можуть спровокувати ці стани, але частіше — психози, а рідше — напади.

Отож у підсумку можна зазначити: якщо в пацієнта вперше в житті розвинувся психоз чи епілептичний напад і виникла хоча б найменша, навіть примарна,

підозра на гострий симптоматичний напад або ж гострий симптоматичний психоз, така людина потребує дуже ретельного неврологічного та соматичного обстеження, інструментальної діагностики, а в деяких випадках навіть скрупульозного генетичного тестування для з'ясування причини розвитку таких важких станів, наголосив професор.

Яскраві враження залишила в учасників конференції лекція, яку провели в онлайн-режимі представники американської психіатричної школи — експерти з

як краще організувати цей захід. Подібні конференції й раніше збирали неврологів і психіатрів, але порізно. Ми ж вирішили обрати такий формат, який був би прийнятний для обох цих суміжних напрямів медицини — психіатрії та неврології. Знайшлася й ідея стосовно назви — «На межі компетенції психіатрії та неврології». Так наш форум став популярною платформою щорічних зустрічей та активностей психіатрів і неврологів.

Конференція в Тернополі, на мій погляд, була доволі успіш-

ною, моєму однокурснику, вдалося створити клініку європейського взірця. Тішить, що у західному регіоні країни це найкращий зразок як засобів діагностики, так і методів лікування, що, поза сумнівом, відповідають європейським стандартам. На мій погляд, тут мають побувати фахівці українських клінік, аби запозичити цінний досвід».

Світлана ШКРОБОТ, завідувачка кафедри неврології ТНМУ, професорка:

— На моє переконання, вже у самій назві — «На межі компетенції психіатрії та неврології» закладено доволі глибокий зміст. Адже спеціалісти-неврологи часто допомагають колегам коригувати неврологічні прояви в пацієнтів з психологічними чи психіатричними проблемами й, відповідно, навпаки. Тому цей погляд доволі суголосний з діяльністю Тернопільської обласної психоневрологічної лікарні, де надають допомогу пацієнтам як психіатричного, так неврологічного профілю.

Упродовж трьох днів тривав форум, який вразив своїм тематичним розмаїттям. Чимало насиченої інформації ми отримали, зокрема, щодо епілептичних енцефалопатій та їх здатності маскуватися, що прозвучало у виступі професора Андрія Дубенка з Інституту неврології психіатрії та наркології НАМН України. Про диференційну діагностику неепілептичних та епілептичних розладів цікаво розповіла нам відома науковиця, професорка Тетяна Літовченко з Харківської академії післядипломної освіти. Михайло Орос — завідувач кафедри неврології, нейрохірургії та психіатрії Ужгородського національного університету розкрив причини тиків у дітей, а Лідія Мар'єнко, професорка кафедри неврології Львівського національного медичного університету, акцентувала увагу на наукові погляди щодо проблеми впливу коморбідних станів на перебіг та лікування епілепсії.

Доповідь, яку я представила на розгляд аудиторії, стосувалася клінічних проявів синдрому Гена-Баре на тлі коронавірусної інфекції. Обрала цю тему не випадково. Майже два місяці в психоневрологічній лікарні перебувала пацієнтка, в якій ми діагностували енцефаліт Бікерстафа, який є одним з проявів цього синдрому, для якого характерна розмаїта симптоматика та особливо тяжкий перебіг. Зазначу, що цей діагноз у нашій лікарні був поставлений уперше. Тяжкість хвороби з розладами свідомості, дихання та ковтання, потреба в механічній вентиляції легень змусили команду

лікарів відділення інтенсивної терапії застосувати найпотужніший арсенал сучасної медикаментозної терапії. В результаті нам вдалося здолати недугу. Пацієнтка залишила медичний заклад у задовільному стані. Те, що вона вижила в такій складній ситуації, вважаю нашою спільною перемогою.

Сподіваюся, що досвід відомих вітчизняних науковців, який вони продемонстрували на форумі, стане у великій нагоді як фахівцям-неврологам, так і лікарям психіатричного профілю.

Олена ВЕНГЕР, завідувачка кафедри психіатрії, наркології та медичної психології ТНМУ, професорка:

— Конференція вразила передусім живим спілкуванням у великому колі науковців, лікарів практичної медицини, інтернів, педагогів і психологів. Це є дуже цінним для нас. Узагалі ж сама ідея провести форум саме в Тернополі належить голові організаційного комітету, професору Ігорю Марценковському. Цього року він протягом місяця працював у Тернопільській психоневрологічній лікарні, надавав консультації маленьким пацієнтам, проводив заняття зі спеціалістами, які надають психіатричну допомогу дітям. Познайомившись з нашою лікарнею зсередини, він був у великому захопленні, як у регіоні відбулися процеси реформування системи надання психіатричної допомоги дітям, її дестигматизації, інтеграції з педіатричною та неврологічною допомогою. Була створена та наповнена змістом нова організаційна форма такої допомоги. Саме тоді виник задум провести чергову конференцію серії «На межі неврології а психіатрії» в Тернопільській психоневрологічній лікарні та за участі нашої кафедри. Ігор Марценковський сказав тоді: «У вас є чому навчитися не лише колегам з України, але й закордонним спеціалістам», а він побував у медичних установах подібного профілю багатьох країн світу. Познайомився Ігор Анатолійович й з керівництвом ТНМУ, фахівцями нашої кафедри та висловив думку, що ті інновації, які є в нашому університеті, — на рівні найкращих університетів світу. Поспілкувався він і з нашим студентством, яке справило на гостя приємне враження. Відтак виникла ще одна цікава ідея, а саме організувати телеміст з американськими фахівцями — професорами, їх помічниками та молодими лікарями для проведення аналізу певних клінічних випадків у сфері дитячої психіатрії. Це може стати ефективною формою навчального процесу для молодих психіатрів України. Є вже попередні домовленості, ми наповнюємо відповідні кейси. Сподіваюся, що така телезустріч буде корисна як для молодих, так і знаних фахівців. Нам потрібно запозичувати викладацький та клінічний досвід найкращої у світі англо-американської психіатричної школи та ділитися нашим клінічним і викладацьким досвідом. Гадаю, це надзвичайно перспективний проєкт.

Лариса ЛУКАЩУК

EMDR-терапію Юлія Брокфорд та Юлія Пробус. Варто зауважити, що методи EMDR-терапії та травмофокусованої терапії входять до міжнародних настанов надання допомоги для лікування посттравматичних стресових розладів. Отож для вітчизняних фахівців досвід американських експертів був надзвичайно важливим. Вони мали нагоду перебрати особливості та тонкощі проведення цієї психотерапевтичної техніки, яку нині проводять для військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб і для тих, що отримали ПТСР через війну.

«ФОРУМ СТАВ ПОПУЛЯРНОЮ ПЛАТФОРМОЮ ЩОРІЧНИХ ЗУСТРІЧЕЙ ТА АКТИВНОСТЕЙ»

Враженнями від конференції попросила поділитися членів організаційного комітету.

Наталія ПРЯНИКОВА, президентка БО «Благодійний фонд розвитку інновацій медицини «Рімон»:

— Мені як співорганізаторці цього заходу дуже втішно, що в непростих умовах, але наша конференція відбулася, до того ж таким великим представництвом. Ми проводили також трансляцію із зали не лише для фахівців з України, а й тих, хто перебуває за її межами, та іноземних колег.

Пригадалося, як сім років тому ми збиралися з оргкомітетом і разом з Ігорем Анатолійовичем Марценковським обговорювали,

незважаючи на всі перешкоди, спричинені російським вторгненням. Я сердечно дякую тернополянам і файному місту, що дуже гарно прийняли нас і створили умови для учасників та використали всі можливості, аби захід відбувся. Наші гості отримали нові враження, наповнили свої кейси свіжою інформацією та збагатилися новим досвідом.

Володимир МАРТИНЮК, директор ДЗ «Український державний медичний центр дітей з органічними ураженнями нервової системи МОЗ України, експерт МОЗ України за напрямом «дитяча неврологія»:

— Мені дуже втішно, що конференція набула таких масштабів і гурту фахівців, які опікуються проблемами маленьких пацієнтів, розглядаючи їх з точки зору як дитячого психіатра, так і дитячого невролога. Мені приємно спостерігати, як з кожним роком ці форуми розширюють свої обрії — ними цікавляться і педіатри, і освітяни, і навіть соціальні працівники. Щодо конференції в Тернополі, то хотів би наголосити на двох основних позиціях, на мій погляд, найбільш важливих. Передусім це стосується російської агресії в Україні, отож доволі розлого ми розглядали тему посттравматичних стресових розладів у дітей. Очікуємо в 20 відсотків маленьких мешканців, переселених з постійного місця проживання (а це понад п'ять мільйонів дітей) розвиток ПТСР. І друге, що мене вразило — це лікарня, на базі якої відбувалася конференція. Я надзвичайно радий, що її керівнику Володимирові Шкроботу, до спо-

ТЕПЛІ СПОГАДИ ПРО БАТЬКА ТА НАСТАВНИКА

Минуло вже дев'ять років, як відійшов у засвіти Арсен Миколайович Гудима – відомий український вчений, філософ, релігієзнавець, педагог, кандидат філософських наук, професор кафедри філософії та українознавства Тернопільської державної медичної академії (нині – ТНМУ). Його не стало 3 грудня 2013 року. Потрібен ще час, аби належно, по-справжньому збагнути велич постаті, осмислити все те, що залишив він по собі на рідній землі. Наразі в душах найрідніших людей, друзів, колег і соратників ще вирують найтепліші спогади, що з часом ставатимуть дедалі більшою цінністю.

У затишній читальній залі бібліотеки Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського відбувся вечір пам'яті «Теплі спогади про батька» та репрезентація книги Арсена Миколайовича Гудими «Мої обереги».

Арсен ГУДИМА з батьком Арсеном Миколайовичем (липень 1982 р.)

Із вступним словом виступила директорка бібліотеки ТНМУ Олена Проців. Бібліотекарка Надія Криській розповіла про життєве кредо Арсена Миколайовича Гудими, яке звучить так: «Будь радий з того, що маєш, нікому не заздрь, не отруюй даремно собі життя». Так жив сам Арсен Миколайович, такі життєві засади намагався передати своїм учням.

Незважаючи на те, що філософія – складна наука, він умів просто, доступно й дотепно, у властивій лише йому манері, розв'язувати «філософські проблеми» у відповідях на запитання студентів під час навчальних занять, у науковому гуртку, під час численних екскурсійних поїздок. Для багатьох випускників нашого вишу Арсен Миколайович увійшов до плеяди тих викладачів, про

яких пам'ятають протягом усього життя.

У батьківській хаті Арсена Миколайовича, що в Новому Селі (тепер – Скориківська сільська громада) на Тернопіллі, й нині стоїть його письмовий стіл, на якому – незакінчений рукопис, окуляри, кишеньковий ніжик, ручки, олівці, розкидані скріпки та інше канцелярське приладдя. У стосі папок – заготовки наступних статей та матеріали конференцій, книги із закладками. Здається, незримо він тут, разом з нами... Цікаво, що вже у шість років маленький Арсенко знав, чим буде займатися в житті. «Я запитав тітку Настю: «Хто пише книжки?», – задував Арсен Миколайович. – Вона відповіла: «Мудрі люди». Подумалося, а чому я не можу бути тією мудрою людиною?».

Підсумком багаторічної діяльності Арсена Миколайовича стала написана на численні проханання рідних книга спогадів «Мої обереги». У ній – історичне осмислення свого життя за часів панування Польщі, приходу радянської влади, німецької окупації, боротьби ОУН-УПА, колективізації, життя в лещатах більшовицько-московської цензури й пропаганди та буремних років незалежності. Цю книгу автор ще встиг сам презентувати у серпні 2013-ого...

Коротко про життя родини та краю за батьковою книгою «Мої обереги» для численного товариства, яке зібралось вшанувати пам'ять Арсена Миколайовича, розповів його син – Арсен Арсенович Гудима, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри екстреної та симуляційної медицини Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського. Свою розповідь він підкріплював світлинами, якими щедро приправлені «Мої обереги».

– Цю книгу тато написав за чотири місяці, «розбомбив» усі сімейні альбоми, багато світлин ми досі знаходимо поміж його книжками, – з теплою усмішкою мовить Арсен Арсенович. – У нас з братом були дуже тісні емоційні стосунки з батьками. Якщо від мами ми увібрали їх з першим ковтком материнського молока, як перманентну любов до батьків, до свого краю, до всього живого, то батькову любов ми відчували з віком, усвідомивши, що його любов до нас – то була тяжка рутинна праця. Я лягав спати – батько сидів за письмовим столом. Я вставав – міг застати його за роботою. Все це в кінцевому підсумку дозволило нам переїхати до Тернополя, навчатися в медичному виші, формувати власний особистий простір і напрям розвитку. Саме

тому, коли батькам виповнилося по 60 років, я їм подарував картини. На першій картині для тата зобразив нічне село, а у вікні

На колажі – світлина із зображенням Арсена Миколайовича Гудими та його видані праці

нашої хати горить настільна лампа – тато навчається в аспірантурі при Львівському університеті імені Івана Франка, пише дисертацію. Другу картину я подарував мамі – її рідне село Щаснівка, яке завжди мені видавалося залите сонцем, хатинка під стріхою, відкрита комірчина, в якій пахло глиною та гасом, великий яблуневий сад, в якому вже з кінця липня можна було ласувати маленькими запашними жовтими яблучками, і колодязь, де можна було сьорбати воду прямо з відра. Панував простір і спокій.

Зараз я бачу, що ці дві картини, як інь та янь, гармонійно доповнюють одна одну. Тато, як справжній чоловік, працював, щоб забезпечити сім'ю, а мама оберігала родинне вогнище. Саме тому, вочевидь, тато й назвав свою книгу спогадів «Мої обереги» та присвятив її мамі.

Арсен Миколайович Гудима – автор майже 200 наукових і навчально-методичних праць, серед них «Релігієзнавство», «Почаївський монастир в історичній долі українства», відповідальний редактор 10 наукових збірників, альманаху «Духовність – народові» та інших книг, автор і співавтор сценаріїв документальних фільмів і телепередач.

Арсен Миколайович був багатолітнім викладачем тернопільських духовних шкіл УАПЦ, автором численних наукових праць з історії української церкви, почесним науковим співробітником відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Григорія Сковороди НАН України, постійним членом комісії з канонізації святих Тернопільської єпархії УАПЦ. Професор Гудима також був багаторічним членом атестаційної комісії навчального коміте-

ту, науковим керівником і рецензентом магістерських та кандидатських дисертацій.

За редакцією професора Гудими вийшло кілька накладів праці «Проблеми української релігійної свідомості» новомученика та сповідника віри Арсенія Річинського. Арсен Гудима – один з найбільш ревних дослідників життя та наукового доробку цього подвижника. За багаторічне жертвоне служіння Арсен Миколайович неодноразово був вшанований високими церковними нагородами.

Про соратника та побратима, зокрема, про діяльність Тернопільського осередку Української асоціації релігієзнавців під керівництвом Арсена Миколайовича Гудими згадав головний науковий співробітник відділу історії релігії і практичного релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди, доктор філософських наук, професор Анатолій Колодний.

Завідувач кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними та венеричними хворобами, голова Тернопільського міського осередку Наукового товариства ім. Шевченка, академік Національної академії медичних наук України, доктор медичних наук, професор Михайло Андрейчин розповів про релігієзнавчу діяльність Арсена Миколайовича в Тернопільському медичному університеті, детально зупинившись на історії пошуку загубленої книги Арсена Річинського «Проблеми української релігійної свідомості».

Ролі професора Гудими в розкритті постаті Арсена Річинського та відновленні історії Береза-Картузького концтабору присвятив свій виступ директор Кременецького медичного фахового коледжу імені Арсена Річинського, почесний науковий співробітник відділення релігієзнавства інституту філософії імені Г. С. Сковороди Петро Мазур.

Понад дві години теплих спогадів про батька та наставника промайнували, мов одна мить, адже добру людину згадувати легко й приємно. На завершення Арсен Арсенович Гудима подарував бібліотеці ТНМУ картину, що прикрашала кафедру філософії, коли її очолював батько.

– Коли ми почали облаштовувати укріття в нашому університеті та впорядковувати підвальні приміщення, в одній з комірчин я знайшов картини, що висіли за часів тата на кафедрі філософії, – зауважив він. – Взявся за їх реставрацію. Гадаю, що зміст саме цієї картини най-

більше годиться для нашої бібліотеки. Це «Афінська школа», копія фрески Рафаеля в одному із соборів Ватикану. Нагадаю, що ідея живопису епохи Відродження полягає в тому, що кожна картина має глибокий сенс. Тож те, що відбувається в «Афінській школі», на мій погляд, найкраще відповідає саме книгозбірні. На картині видатні філософи античності зображені у статичних позах – вони стоять, думають. І єдиний, хто «випадає» з-поміж інших – юнак, який сидить і щось пише, а йому вітер куйовдить волосся. Сенс картини полягає в тому, що який би ти розумний не був, чого б не досягнув, якщо не буде тієї людини, яка передасть твої знання і надбання наступним поколінням, усе, що ти зробив, – відійде в нікуди, зникне назавжди. Тому, вважаю, що ця картина повинна висіти саме в бібліотеці, адже все те, робить наша книгозбірня – продовження справи цього юного писаря, який зберігає знання та досвід сучасників для наступних поколінь. Упевнений, і батько радів би, що ця картина знайшла гідне місце в бібліотеці, адже він також усі свої знання старався зберегти для інших.

Останні слова з книги спогадів цієї надзвичайно мудрої та глибокої людини, філософа, релігієзнавця, талановитого педагога Арсена Миколайовича Гудими з книги «Мої обереги», які він

Син Арсена Миколайовича Гудими – професор ТНМУ Арсен ГУДИМА вручає бібліотеці нашого університету картину, яка прикрашала кафедру філософії, коли її очолював його батько

написав понад десять років тому, і нині звучать пророче та як заклик до дії: «Чи можна на цьому поставити крапку? Рішуче – ні! Чому? Та тому, що не канула в Лету потреба часу, про яку можна сказати лише словами батька українства, вічно живого Кобзаря:

*Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
її, окрадену, збудять...
Ох, не однаково мені.*

За українську Україну єднаймося, діти України! Хай горить у наших душах свіча Христа українським полум'ям!».

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

ЛІКУЄ ПРИРОДА

ПИТИМЕТЕ ЧАЙ З ШИПШИНИ – ЗАБУДЕТЕ ПРО НЕДУГИ

Помічено здавна: хто не забуває про шипшину та її частенько, – здорові й бадьорі, повні енергії люди. Хвороби для них нестрашні, зокрема інфекційні, бо завдяки цілющому напою мають високу опірність організму до застуд і грипу. Плоди шипшини використовують в офіційній та народній медицині багатьох народів. І підстав для цього чимало. Найперше – це аскорбінова кислота, якої в плодах шипшини в понад 10 разів більше, ніж у смородині, у 50 – ніж у лимона. Це дуже важливо, бо у висушених плодах вітамін С надійно зберігається протягом двох років! А 10–12 чудодійних ягід спроможні задовольнити денну потребу людини в цьому вітаміні.

Відомо, що вітамін С стоїть у першому ряду охоронців здоров'я людини. Але якщо йому допомагають, каротин, вітаміни групи В, Р, К, солі калію, магнію, натрію, фосфору, заліза та хрому (без якого страждають підшлункова залоза та серце),

лікування холециститу, гепатиту, нефриту, кам'яної хвороби.

Варто зазначити, що шипшина допомагає організмові очиститися від зайвих відкладень холестерину, зміцнює капіляри, запобігає крововиливам. Отож цінна для профілактики атеросклерозу, кровоточивості ясен, крововиливів під шкіру, геморагічних діатезів, маткових і легневих кровотеч. Корисна шипшина й хворим на цукровий діабет, астму, туберкульоз.

ЦІЛЮЩА ОЛІЯ З ПЛОДІВ ШИПШИНИ

Чаї та напари можна приготувати з висушеної шипшини, але фармацевтична промисловість пропонує багато інших препаратів, виготовлених як і з плодів, так і м'якуша цієї рослини, наприклад, олійний екстракт чи подібний препарат «Кара-толін». Вони дають відчутний ефект у лікуванні хворих з трофічними виразками, деякими захворюваннями шкіри та слизових оболонок.

Олія має ранозагоювальну, протизапальну, знеболювальну, гепатопротекторну, антиоксидантну дію. Такий фармакологічний ефект пояснюється високим вмістом не лише вище перерахованих речовин, а й наявністю уні-

пектинові речовини, олії, різні кислоти, які містяться в шипшині, то цей охоронець, як кажуть, у всеозброєнні.

Якщо ж недуга вже заволоділа – чай з шипшини подвоїть силу організму, посилить потовиділення, а також очистить від токсичних продуктів.

Корисна шипшина для травного каналу, вона знімає запалення, знищує гнильні мікроорганізми, виводить їх. До того ж збуджує залози внутрішньої секреції (це потрібно для хворих на гастрит зі зниженою кислотністю шлункового соку). Вживають шипшину недужі з виразковою хворобою та іншими захворюваннями кишківника.

Старіть у пригоді нам і жовчогінні та сечогінні властивості рослин. При цьому не подразнюється нирковий епітелій, відновлюється функція печінки, особливо в разі її отруєння. Тож шипшину використовують для

кальної речовини – галактоліпиду та бета-каротину. Досліди, які провели науковці Харківського національного фармацевтичного університету, засвідчили високу ефективність олії з плодів шипшини, отриманої за низькотемпературною технологією при гострих і хронічних запальних процесах. Примітно, що активність ліпофільного комплексу плодів шипшини переважає протизапальну дію диклофенаку натрію в 1,4 рази. Дуже важливим є й те, що при використанні такої олії не виникає тих побічних ефектів, які є в помічного, але не дуже безпечного, диклофенаку натрію. Використовувати її можна, додаючи до їжі, яка не потребує підігрівання: по 1 чайній ложці 1–2 рази на день; зовнішньо – на шкіру; ректально – у вигляді олійних мікроклім, вагінально – тампони або заливки на ніч.

Лариса ЛУКАШУК

ЧАС ВІДНОВИТИ ТЕМПИ ВАКЦИНАЦІЇ, ЩО СКОРОЧУЮТЬСЯ

Показники вакцинації у світі є найнижчими з 2008 року. Оскільки пандемія порушила роботу служб охорони здоров'я та скасувала кампанії з вакцинації, багато дітей пропустили щеплення, які мали захистити їх від серйозних захворювань, як-от кір і поліомієліт. І навіть до 2020 року темпи вакцинації залишалися на тому ж рівні. Частково це пов'язано з проблемами безпеки, недовірою до закладів охорони здоров'я та політизованим сприйняттям вакцин – проблемами, які пандемія загострила. І попередня оцінка виявляє ще один значимий чинник: багато людей просто не бачать важливості щеплень проти хвороб, які їх не турбують.

ІМУНОТЕРАПІЯ CAR-T-КЛІТИН З ПРЕЦИЗИЙНИМ КОНТРОЛЕМ

Дослідники підсилили можливості терапії раку химерним антигенним рецептором (CAR)-Т, яка використовує генетично змінені Т-клітини для пошуку пухлин і позначення їх для знищення. Тепер вчені вдосконалили клітини, щоб вони містили перемикачі, які дозволяють контролювати, коли та де клітини активні. Це допомагає їм проникати в пухлини та ухилятися від захисту, що пригнічує імунітет.

ГЕНЕТИЧНИЙ ЗВ'ЯЗОК З КУРІННЯМ І ВЖИВАННЯМ АЛКОГОЛЮ

Дослідники виявили понад 3500 генетичних варіацій, які можуть впливати на поведінку щодо куріння та вживання алкоголю. В цьому дослідженні взяли участь майже 3,4 мільйони людей африканського, американського, східноазійського та європейського походження. Отримані дані підкреслюють, як збільшення розміру вибірки та етнічного розмаїття підвищують

Медичні новини зі світу

ефективність такого скринінгового аналізу геному, щоб виявити, як різні ознаки пов'язані з генами, комбінаціями генів або мутаціями. «Якщо ми зможемо спрогнозувати чиїсь ризики розвитку нікотинової або алкогольної залежності, використовуючи цю інформацію, ми зможемо втрутитися на ранній стадії та потенційно запобігти багатьом смертям», – каже статистик-генетик і співавтор дослідження Дацзян Лю.

ДОПОМОГА НАДХОДИТЬ ДЛЯ RSV

Виробники вакцини Pfizer і GSK квапляться отримати дозвіл на перші в історії вакцини проти респіраторно-синцитіального вірусу (RSV), який із загрозливою швидкістю шпиталізує маленьких дітей у Сполучених Штатах та Європі. Затвердити можуть уже в травні. Дослідження засвідчили, що обидві вакцини можуть запобігти серйозним захворюванням у дорослих, які старші 60 років, а одне щеплення захищає немовлят, народжених від вакцинованих людей. З'являються також нові методи лікування: дві інші компанії завершили успішні випробування одноразових доз моноклональних антитіл, які, ймовірно, будуть менш дорогими та потребуватимуть меншої кількості доз, ніж ті, які вже використовують.

МАЙБУТНЄ СИНДРОМУ АНГЕЛЬМАНА

Джеремі Левін, керівник Ovid Therapeutics, розплакався, коли 2020 року почув, що ліки його компанії від синдрому Ангельмана не засвідчили жодної користі під час клінічних випробувань. Люди з рідкісним генетичним захворюванням можуть відчувати судоми, а також розлади ходьби та мови. Але дослідники та сім'ї з хворими дітьми тепер з обережним оптимізмом дивляться на результати нових терапевтичних засобів, таких, як антисмислові олігонуклеотиди,

молекули, які відновлюють експресію UBE3A, гена, пов'язаного із синдромом Ангельмана. Однією з великих проблем є те, що під час клінічних випробувань розладів нервової системи часто спостерігається значний ефект плацебо, що ускладнює визначення ефективності лікування.

ЯК ПРИШВИДШИТИ ВИПРОБУВАННЯ ПЕДІАТРИЧНИХ ЛІКІВ

Потрібно щонайменше сім років, щоб дозволені дорослим препарати були дозволені дітям. Фармацевтичні компанії не бачать причин проводити педіатричні випробування, адже це дорого, бо важко залучити учасників, є більше етичних бар'єрів, через які потрібно перестрибнути, і менше грошей, які можна заробити. У зв'язку з цим педіатри часто не мають іншого вибору, крім як призначити лікування, яке застосовувалося десятиліттями, або використовувати ліки для дорослих не за призначенням. Це – ризикований підхід, адже реакція дітей може відрізнятись від реакцій дорослих, каже дитячий гастроентеролог Девід Зірінг.

ЗНАЙШЛИ НАЙДАВНІШУ ДНК

Послідовності ДНК віком два мільйони років (найстаріші з будь-яких отриманих) знайдені в мерзлому ґрунті на північно-східному краю Гренландії. Вони засвідчують, що цей регіон колись був домом для мастодонтів і північних оленів, які бродили в лісистій екосистемі, що не схожа на жодну з тих, що зараз зустрічаються на Землі. «Це дуже приголомшливо, – каже палеогенетик Лав Дален. – Навіть через мільйон років ви б не очікували мастодонта там». Про північних оленів також не чули в Гренландії. Отже, це дозволяє припустити, що ДНК може багато що розповісти про екосистеми, чого не було зафіксовано в літописі скам'янілостей.

Добірку підготовлено за матеріалами Nature Briefing

СПІВЧУТТЯ

Ректорат, профком, працівники та студенти ТНМУ імені Івана Горбачевського висловлюють щирі співчуття ректорові Корді Михайлові Михайловичу з приводу смерті батька.

Вічна пам'ять.

Вічна пам'ять

04.03.1958–14.12.2022

Ректорат, профком, працівники та студенти ТНМУ імені Івана Горбачевського глибоко сумують з приводу смерті доцента кафедри терапії та сімейної медицини ННІ післядипломної освіти

**Сергія Миколайовича
БУТВИНА**

та висловлюють щирі співчуття рідним і близьким покійного.

Вічна пам'ять

19.09.1953–13.12.2022

Ректорат, профком, працівники та студенти ТНМУ імені Івана Горбачевського глибоко сумують з приводу трагічної смерті працівника адміністративно-господарської частини університету

**Семена Павловича
КОЦУРА**

та висловлюють щирі співчуття рідним і близьким покійного.

